

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/I, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

S SEJE OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA

VZTRAJEN NAPREDEK

Oba zbora Okrajnega ljudskega odbora v Kopru sta 7. maja na skupnem zasedanju razpravljala o poročilu okrajnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo o stanju in problemih kmetijstva na Koprskem.

Izvelec iz daljšega, 56 strani obsegajočega poročila, ki so ga odborniki prejeli že vnaprej, je prebral predsednik sveta dr. Stanko Kovačič. Tako poročilo, kakor tudi kasnejša razprava, sta pokazala, da so kmetijske zadruge, kmetijska posestva, združne ekonomije in tudi zasebni kmetovalci, na področju koprškega okraja dosegli zlasti v zadnjem letu zadovoljive uspehe. Kmetje se vedno bolj zanimajo za delo svojih zadrug, saj se jih je vanje v zadnjem letu na novo priključilo okrog 850. Sedaj je v 48 kmetijskih zadrugah v koprskem okraju vključenih 61% vseh kmečkih gospodarstev. Zanimiva je ugotovitev, da so kmetijske zadruge predvsem v zadnjem letu preusmerile svojo dejavnost iz trgovinske v proizvodno, razen tega pa so v precejšnji meri uspele izpopolniti odkupno mrežo in skupno s svojimi člani obdelati večje površine neobdelane zemlje. Dokaz, da se kmetje čedalje bolj zanimajo za dejavnost svojih zadrug, je tudi v dejstvu, da se združujejo v večje

skupine za obnavljanje vinogradov in sadovnjakov z najetjem skupnega posojila.

Tudi državna in zadržna kmetijska posestva, ki jih je v koprskem okraju 12, so že dosegla lepe uspehe. Zvišala so hektarske donose z boljšo organizacijo dela, s pravilnejšim nagrajevanjem in z drugimi tozadevnimi ukrepi. Poskrbeti pa bo treba, da bi pri kmetijskih posestvih gradili stanovanja za kmetijske delavce, saj bi si s tem zagotovili stalno delovno silo.

V koprskem okraju je bilo v zadnjem času ustanovljenih več združnih ekonomij in obratov, ki se lepo razvijajo. V razpravi so ljudski odborniki poudarili, da bo treba v prihodnje poudariti kmetijskim zadrugam, kmetijskim posestvom in ekonomijam stalno pomoč, da se bodo lahko še uspešneje razvijala, utrjevala ter tako dosegala vedno boljše uspehe.

Koreferat o delu, načrtih in nalogah okrajne vodne skupnosti v Kopru pa je prebral njen direktor Primož Petrinja. Vodna skupnost, ki zaenkrat zajema le območje koprške, izolske in piranske občine, je že dosegla v kratkem času svojega obstoja z raznimi melioracijskimi, regulacijskimi in izsuševalnimi deli

prve uspehe. Samo v sečoveljski dolini je Vodna skupnost rešila okrog 56 hektarjev površine, na katero je prodirala voda iz morja. S postopno uresničitvijo svojega desetletnega načrta pa bo lahko Vodna skupnost še zelo mnogo napravila za povečanje kmetijske proizvodnje in za večje gospodarske koristi tudi drugih gospodarskih panog v zvezi s kmetijstvom.

Člani obeh zborov so po daljši razpravi soglasno potrdili poročilo o stanju in problemih kmetijstva v okraju, o poročilu Okrajne vodne skupnosti pa bo razpravljali še okrajni svet za družbeni plan in finance.

Zasedanje obeh zborov se je zaključilo z razpravo o nekaterih upravnopravnih problemih in zadevah.

Danes, 10. maja poteka 90 let, kar je bil rojen veliki slovenski mislec Ivan Cankar. Njegovemu spominu smo posvetili nekaj več na 5. strani današnje številke, česar ne pozabite prebrati.

Tudi Marija Roban, stara 70 let, je prišla za lopato in pomagala pri delu za napeljavo vodovoda v vasi Goriče pri Postojni. Vsekakor posnemanja vreden zgled.

Slavje v Ajdovščini

V spomin na 12. obletnico, ko se je v Ajdovščini sestala prva slovenska vlada s pokojnim Borisom Kidričem na čelu, so v Ajdovščini v nedeljo priredili svečano proslavo, ki se je je udeležili med številnimi gosti tudi ljudski poslanec pisatelj France Bevč. Osrednja akademija je bila v zgodovinski dvorani, kjer se je pred 12 leti konstituirala prva slovenska vlada. Po nagovoru predsednika občine Slavka Ježa je bil koncert narodnih in umetnih pesmi, ki jih je pel mladinski pevski zbor tamkajšnje gimnazije. V večernih urah so v soboto v počastitev praznika prižgali kresove po bližnjih gorah, taborniki rodu »Mladi bori« pa več tabornih ognjev.

Med nedeljskimi svečanostmi je bil tudi javni nastop gasilskih društev in tek skozi Ajdovščino, pri katerem je sodelovalo nad 200 ljudi. Po svečani seji občinskega ljudskega odbora je delegacija z narodnim herojem Tonetom Ferjančičem na čelu položila na grob narodnih herojev v Ljubljani, kjer počiva tudi Boris Kidrič, venec, pred ajdovskim spo-

menikom padlih borcev pa je bila komemoracija.

V nedeljo popoldne je bil v Ajdovščini letalski miting, na katerem so sodelovali razen članov domačega aerokluba tudi najboljši letalci, jadranci in padalci iz vse Slovenije. Ob tej priložnosti je bila v Ajdovščini odprta tudi razstava letalskih modelov in jadranih letal.

Poslali smo pozdrave predsedniku Titu za 65. rojstni dan

V torek je štafeta mladosti, ki je 5. maja stekla iz Kumrovc in bo 25. maja, potem ko bo šla skozi vse republike naše države, izročila najboljše želje jugoslovanskih narodov maršalu Titu za njegov rojstni dan, tekla po koprskem okraju. Na tisoče prebi-

valcev je nosilce štafete palice pozdravljalo vso pot od Planine preko Postojne, Razdrtega, Divače, Kozine, Kopra, Izole, Portoroža pa do Sečovelj, kjer so jo predali članom bujskega telesnovzgojnega društva Partizan.

V Planini so ob tej priložnosti učenci tamkajšnje osnovne šole in gojenci otroškega vzgajališča izvedli kratek kulturni program. Ob 11. uri je štafeto mladosti na Titovem trgu v Postojni sprejel nad tisoč ljudi. Člani postojnskega TVD Partizana so šta-

fetno palico ponesli do Senožeč, kjer so jo izročili članom divaškega Partizana. Na Trgu revolucije v Kopru se je v torek popoldne zbrala množica ljudi, predvsem mladine, ki je s ploskanjem sprejela nosilce štafete palice. Po pozdravnih besedah predsednika koprškega društva Partizan Borisa Jurca je spregovoril predsednik koprške občine Mirko Jelerčič. Nato je štafeta nadaljevala pot ob morju vse do Sečovelj, kjer so štafeto palico prevzeli Bujčani.

Zanimiva razstava

V mali gledališki dvorani v Kopru so odprli v soboto v okviru tedna arhivov razstavo dokumentov iz koprškega mestnega arhiva. Razstavo je odprl ob navzočnosti večjega števila oblastvenih predstavnikov predsednik Sveta za kulturo Občinskega ljudskega odbora v Kopru Mario Abram. Nato je vodja arhiva profesor Mario Bratnija obrazložil navzočim razstavljenе primerke. Razstava je okusno in pregledno urejena ter pomembna zlasti za dijake in prosvetne de-

lavce, ker prikazuje razvoj Kopra in njegovega zaledja od naselitve Slovencev do narodnoosvobodilnih borb.

Odprta bo še do vključno nedelje, 12. maja.

ZBOROVANJE ITALJANSKIH PARTIZANOV

V Ferrari v Italiji se 11. in 12. maja sestanejo pripadniki bivše partizanske divizije »Italia«, ki se je med vojno borila skupaj z jugoslovanskimi partizani za osvoboditev izpod nacifašističnega jarma.

Zbora se udeležuje tudi delegacija ZB Jugoslavije.

— Kaj hočemo, zdaj pa moramo znova vreči atomsko bombo, da bo sneg spet izginil...

NAŠ TEDENSKI GOSPODARSKI KOMENTAR

JASNO ZAČRTANA POT razvoju kmetijstva

Ni težko pritrčiti ugotovitvi, da je nemogoče zajeti v tako kratkem sestavku vse pomembnejše gospodarske dogodke in jih več ali manj pravilno opredeliti v sklopu celotnega gospodarskega dogajanja pri nas. Posebno v zadnjem času lahko zabeležimo toliko in zelo pomembnih gospodarskih dogodkov, da moramo danes že v uvodu povedati, da se jih ne bomo mogli dotakniti niti mimogrede, kaj šele, da bi jim posvetili kaj več vrstic. Omejiti se bomo morali samo na najvažnejše in najbolj načelne.

Med take moramo vsekakor šteti najprej plenum SZDL, ki je bil letos konec aprila na Brionih. Ze prejšnji plenum je bil izredno pomemben, saj so bile na njem sprejete smernice za nadaljnji gospodarski razvoj. Sedanja plenum v tem pogledu za prejšnjim po pomembnosti prav nič ne zaostaja. Poleg izredno važnih političnih in posebno zunanjepolitičnih referatov je bil namreč podan tudi referat o gospodarskih problemih. Pri tem bi se omejili na splošne ugotovitve referata po katerih je uresničitev smernic naše gospodarske politike že pokazala pričakovane uspehe. Med te moramo šteti vedno večjo uravnovešenost in enakomernost v gospodarskem razvoju, stabilnejše odnose na tržišču, povečanje zaloga industrijskega blaga, povečanje izvoza in sploh zunanjetrgovinske zamenjave, povečani izgledi za zboljšanje v kmetijstvu in kmetijski proizvodnji. V nekem pogledu se kažejo že tudi uspehi pri dvigu življenjske ravni prebivalstva, čeprav ti uspehi še niso taki, da bi lahko že sedaj o njih pisali. Ugotoviti je namreč treba, da moramo v prvi vrsti doseči stabilizacijo v gospodarstvu, ki bo nato omogočila hitre napredek.

Poudarjanje uspehov ni brez pomena, če pomislimo, da nam taki uspehi omogočajo ustvarjanje perspektivnega načrta gospodarskega razvoja za nadaljnjih deset let. Tak načrt pa lahko sloni samo na nekih trdnih osnovah, ki jih danes imamo in ki potrjujejo pravilnost zastavljene poti.

Posebna skrb je bila posvečena razvoju kmetijstva. Ze navedeni plenum je razpravljalo o problemih v kmetijstvu, o napredku in socialističnih odnosih na vasi. Poudarjeno je bilo, da bo morala naša skupnost vlagati v kmetijstvo mnogo več materialnih sredstev, da bo lahko razvila to važno gospodarsko vejo do take stopnje, da ne bi bila več odvisni od uvoza. Tov. Tito je zato poudaril, da morajo biti vse naše sposobnosti in sile usmerjene v smeri dviganja proizvodnje v kmetijstvu na višjo stopnjo, da bi se tako čimbolj razširila in povečala.

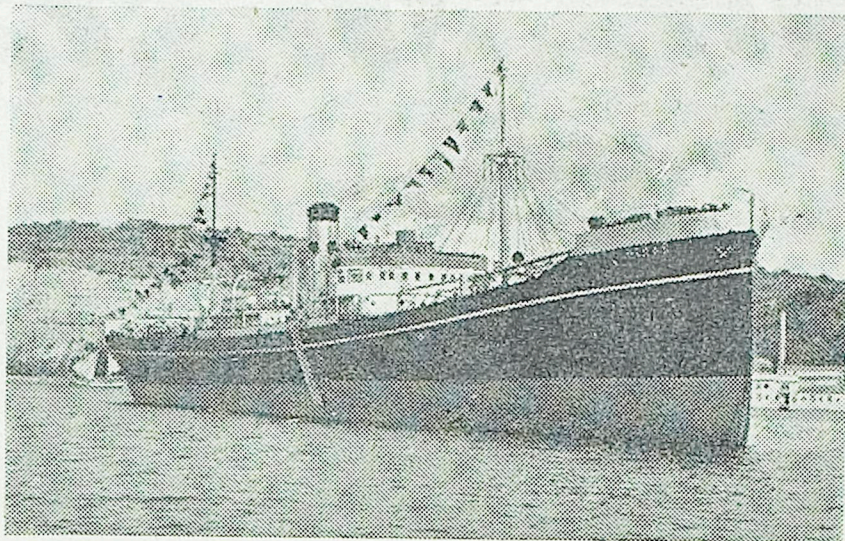
Pomen, ki ga ima za nas kmetijstvo, pa je bil še posebej poudarjen na tretjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine, ki je na skupnih sejah obravnavala probleme perspektivnega razvoja kmetijstva in zadržništva FLRJ ter sprejela v tem smislu tudi resolucijo. Katere so glavne ugotovitve tega zasedanja in resolucije? Najprej je bilo ugotovljeno, da nam doseženi rezultati omogočajo hitrejši razvoj kmetijstva. (Nadaljevanje na 2. strani)

Pristanišče v Kopru bo uresničeno

Člani sveta za urbanizem pri okrajnem ljudskem odboru v Kopru so te dni razpravljali o nekaterih posameznostih načrtov za ureditev koprške severne obale in o uskladitvi melioracij z urbanističnimi težnjami. V zvezi s tem je bil že sklenjen z Vodno skupnostjo v Kopru sporazum o zapori Stanjanske drage zaradi osušitve in izgraditve prve etape severnega dela pristanišča. Na tej seji so člani tudi obravnavali ureditev cestnega vozlišča pri podjetju »Slavnik« v Kopru ter regulacijo Badaševce.

V zvezi s prostovoljnimi de-

lovnimi akcijami SZDL za asanacijo Koprja so člani sveta predlagali, naj bi se ta dela omejila zaenkrat le na odstranjevanje nesnage, razpadajočih ruševin in na čiščenje dvorišč. — O rušenju opuščanih ali že razpadajočih dosluženihiš in ograjnih zidov pa naj odloča posebna komisija, ki bo pod vodstvom urbanista pregledala, kaj je mogoče odstraniti, ne da bi bila prekršena zaščita arhitektonske in ambientno važnih objektov. Končno so člani sveta odobrili še zazidalni načrt za tovarno furnirjev »Topol« v Ilirski Bistrici in nekaj lokacij na Koprskem polju, tako imenovani Bonifiki.

Tramper »Bihač« Splošne plovbe v slavnostnem oblačilu v piranskem zalivu.

VSE OKROG

maria

IZSLA JE DRUGA ŠTEVILKA »BILTENA« KLUBA POMORSČAKOV LRS

Letos je začel Klub pomorščakov LRS izdajati svoj »Biltene«, ki izhajajo vsaka dva meseca v Ljubljani. Čeprav je to skromna publikacija, je za razvoj pomorstva v Sloveniji izredno važna, saj je edini tisk, ki se ukvarja zključno s pomorskimi problemi naše republike. V drugi številki, ki je izšla v mesecu aprilu, se kažejo že poleg člankov, ki so posvečeni triletnici »Splošne plovbe« in članka v spomin Sergeju Mašeri, stalne rubrike: »Čanki s pomorsko problematiko v slovenskem in jugoslovanskem časopisju«, »Klubske vesti« in »Gospodarske vesti«. Med slednjimi vzbujajo pozornost »Pregled ladij Splošne plovbe«, v katerem so navedene tonaže BRT, NRT in leto gradnje za vse ladje dolge ter velike in male obalne plovbe. M. G.

GOSPODARSKI VESTNIK, ki ga izdaja Trgovinska zbornica LRS v Ljubljani, nas je že večkrat preselel z dobrimi članki o pomorski problematiki naše republike. Kot smo že pisali, je Gospodarski Vestnik natisnil ob priliki petletnice svojega obstoja prilogo »Pomorsko gospodarstvo Slovenije«. V prvomajski številki Gospodarskega Vestnika pa zasledimo celo stran dolg članek »Koper in severnojadranski luški sistem« izpod peresa M. S. Članek, v katerem je govora o problematiki in obremenitvi železniških zmogljivosti, ki teže proti severnemu Jadranu, o problematiki severnojadranskih luk in o Koprju v luči razvoja in problematike severnojadranskega luškega sistema, je nedvomno tehten prispevek k reševanju vprašanja preobremenitve pristanišča na Reki. Obenem pa nam argumentira pisec ne samo izgradnjo pristanišča v Koprju, temveč nakaže tudi nujnost povezave Koprja z železniško progo na obstoječo jugoslovansko ter evropsko železniško mrežo. M. G.

NOVI

BRODARSKI PODJETJI

V letu 1956 sta bili osnovani dve novi brodarški podjetji na naši morski obali. 30. junija 1956 je Občinski ljudski odbor v Malm Lošinj ustanovil »Lošinj-sko plovstvo« s sedežem v Malm Lošinj. Novoustanovljeno podjetje se bo ukvarjalo s pomorskimi transporti in pomorsko agencijskim poslovanjem. Pri ustanovitvi je podjetje dobilo nekaj motornih ladij in motornih jadrnic z Reke.

Občinski ljudski odbor Split je 17. oktobra 1956 ustanovil podjetje »Prekomorska slobodna plovstva« s sedežem v Splitu. Novo podjetje bo prevzajalo tvor in potnike po morju z lastnimi in tujiimi ladjami. Ker podjetje še nima svojih ladij, je na X. natečaju za investicijska posojila iz sredstev splošnega investicijskega sklada za gradnjo ladij dobilo sredstva, s katerimi bo v letih 1956 do 1960 zgradilo tri ladje po 10.000 ton nosilnosti.

PLOVBA NAŠIH LADIJ

- S/S »BIHAČ« je 3. maja prispel na Reko, kjer so ga naložili z gorivom, nato pa je odplul v Šibenik in izkrčava tovor.
- M/S »GORENJSKA« je od 6. aprila v remontnem popravilu v Piranski ladjedelnici.
- S/S »GORICA« plove od 20. aprila iz Singapura v Aleksandrijo, kamor bo prispela predvidoma 14. maja.
- S/S »KORNAT« je 1. maja zapustil Eleusis in plove v Emden, kamor bo prispel predvidoma 15. maja.
- S/S »LJUBLJANA« je 7. maja priplula v Rotterdam, kjer razklada tovor.
- M/S »MARTIN KRPAN« je 3. maja priplul iz Suez v Mas-sawo, kjer razklada in bo spet naložil tovor.
- S/S »NERETVA« je 3. maja odplula iz Bresta, kjer je bila v kratkem popravilu, v Billing-ham.
- S/S »POHORJE« je 7. maja priplula v poljsko pristanišče Szczecin, kjer se zadržuje zaradi manipulacije s tovorom in nakladanja goriva.
- S/S »ROG« je 27. aprila plul skozi Aden in je zdaj na poti na Kitajsko.
- S/S »ZELENGORA« je 26. aprila zapustila New York in plove v domovino. Predvidoma bo prispela na Reko 17. maja.

DVOJNI PRAZNIK GOZDARJEV

Gozdarji na postojnskem in na pivškem ter ilirskobistriškem področju so minulo soboto opravili kar dvojno delo: stari delavski svet podjetja Gozdno gospodarstvo je odložil »žezlo« in predal posle novoizvoljenemu. Pri tem so temeljito pretresli svoje delo v zadnjem obdobju in si postavili smernice za nadaljnje delo. Obenem pa so izvolili iz svoje srede delegata, ki jih bo zastopal na kongresu delavskih svetov v Beogradu.

Gozdarje je v imenu okrajnega komiteja ZKS Koper pozdravil podpredsednik OLO Franc Klobučar, ki je kot gost prisostvoval njihovi pomembni konferenci.

-o

Splošna plovba je prevzela ladjo „Dubrovnik“

V začetku meseca maja so strokovnjaki »Splošne plovbe« iz Pirana prevzeli zadnjo ladjo od plovnih objektov, ki so pripadli našemu podjetju na podlagi dekoncentracije trgovske mornarice leta 1954. Takrat je reško podjetje »Jugoslovanska linijska plovdba« odstopilo 16 tramperjev in dva tankerja novoustanovljenim podjetjem vzdolž Jadrana. »Splošna plovba« je takrat dobila 5 ladij in sicer »Bihač«, »Gorica«, »Kornat«, »Ljubljana« in »Neretva«. Šesto in zadnjo ladjo pa je prevzela po pogodbi šele sedaj. To je parnik »Dubrovnik«, ki je bil pred vojno najmodernejša prekoceanska ladja naše trgovske mornarice. »Dubrovnik« je zgrajena leta 1938, ima 5155 BRT in prenese 9296 ton tovora naenkrat. Ekonomska brzina ladje je 10 morskimi milj. S to ladjo se je povečala brutto registrska tonaža »Splošne plovbe« na 53.597

BRT, nosilnost vseh ladij pa na 80.473 ton. Sedaj razpolaga to podjetje z desetimi ladjami dolge plovbe, eno ladjo velike obalne plovbe, 11 ladjami male obalne plovbe, s tremi motornimi čolni za prevoz potnikov, z motorno jahto »Burjo« in enim manjšim pontonskim dvigalom. »Splošna plovba« ima torej skupno 27 plovnih objektov in je po tonaži na drugem mestu v jugoslovanski trgovski mornarici, takoj za »Jugolinijo« iz Reke, kar je lepa bilanca uspehov v treh letih poslovanja. M. G.

Parada mladosti - zbor zdravja in moči mladega rodu

V počastitev dneva mladosti 25. maja bo v Kopru v nedeljo 26. maja več prireditvev, na kateri bo sodelovala mladina, pa tudi odrasli iz raznih društev in organizacij, predvsem člani telesnovzgojnih društev Partizan, jadranskega kluba »Jadro«, veslaškega kluba »Nautilus«, taborniki, mladinci predvojaške vzgoje, brigadirji brkinske ceste in drugi. Sodelovalne bodo tudi enote Jugoslovanske ljudske Armade koprškega garnizona, gasilci, več godb na pihala ter pevski zbori.

Vse kaže, da bo ta parada mladosti, ki bo šla po koprskih ulicah do Trga republike, zelo pester in množičen prikaz dela in življenja naše mladine. Parada bo zaključena na Trgu republike s kulturnim sporedom ter slavnostnim govorom. Popoldne, 26. maja, pa bodo na koprskem stadionu športna tekmovanja mladine, telovadni nastop telesnovzgojnega društva Partizan ter nogometna tekma med nogometnim klubom Branik iz Maribora ter domačim moštvom.

Kmečka mladina koprške občine pa se bo v počastitev Dneva mladosti zbrala že v nedeljo 19. maja na občinskem festivalu kmečke mladine v Marezigah. Na tem festivalu bodo prikazali delo in uspehe mladih združnikov, mladinskih aktivov na vasi ter njihovo kulturno in športno udeleževanje.

PRIDOBIVANJE KVALIFIKACIJ

Te dni se je v Kopru zaključil tritedenski tečaj, ki ga je organizirala okrajna gostinska zbornica za gostinske delavce, ki so želeli dobiti priznanje polkvalificiranih gostincev. Tečaja se je udeležilo 18 tečajnikov, strokovni izpit pa je polagalo 27 gostinskih delavcev, v glavnem strežno in kuharsko osebje. Vsi kandidati so izpite opravili z uspehom tako, da so se izpitna komisija in tečajniki prepričali o koristnosti prirejanja podobnih tečajev za boljše obvladnje teoretičnega in praktičnega znanja gostinskih delavcev.

danes napovedanih domačih in tujih gostov, ki nameravajo v poletnih mesecih obiskati naš okraj.

Zmogljivosti sedanjih peči za peko kruha, peciva in slaščic so zlasti v Kopru nezadostne, medtem ko v Izoli in Piranu do neke mere lahko krijejo potrebe. Podjetje »Kruh« v Kopru bo s podrobno analizo zmogljivosti peči in z boljšo organizacijo dela, predvsem pa s povečanjem proizvodnje, to je peke kruha v Škofijah in Hrvatinih, lahko speklo 220 tisoč kg kruha mesečno. Obstaja tudi možnost, da bi s popravilom sedaj neuporabne peči »Mestnih pekarn« v Kopru, lahko povečali zmogljivost peke kruha za 1800 kg. Menijo, da bi s takšno količino lahko popolnoma zadovoljili normalno potrošnjo kruha in peciva.

Večje težave pa bodo po predvidevanjih gospodarskih organizacij za odkup živine in prodajo mesa pri oskrbi prebivalstva z mesnimi izdelki. Predstavniki teh podjetij so mnenja, da pomanjkanje tovarnjakov — hla-

dilnikov in hladilnih naprav pri mesnici in Koprju lahko povzročijo, da mesu poleti ne bo dovolj na trgu. Pravijo, da ne morejo zagotoviti redne oskrbe z mesom, če se že pred sezono ne reši vprašanje prevoza in možnost vskladiščenja petih do šestih ton mesa.

Podjetja, ki se bavijo z izdelavo oziroma prodajo brezalkoholnih pijač in piva, imajo velike težave zaradi pomanjkanja embalaže. Potrebno bo zato posvetiti temu vprašanju večjo pozornost, si zagotoviti redni prevoz in vskladiščenje blaga za letne mesece ter dosledno izvajati vse tiste ukrepe, ki bodo lahko vsoočili nemoteno preskrbo.

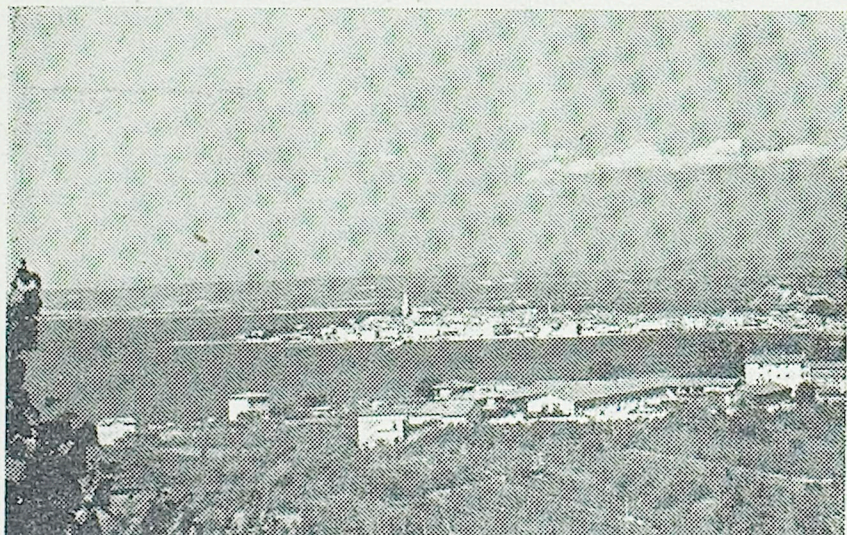
Vsa podjetja pa želijo dobiti večja obratna sredstva po primerni obrestni meri, ker le tako bodo lahko rešila najbolj sporna vprašanja v zvezi s preskrbo povečanega števila prebivalcev.

V naslednjih dneh bodo podobna posvetovanja tudi s podjetji za oskrbo s sadjem in zelenjavo ter z mlekom in mlečnimi proizvodi.

kot 500 v gostinstvu zaposlenih delavcev in uslužbencev koprškega okraja izvolili Franca Bratušo za delegata za I. kongres delavskih svetov Jugoslavije. Tako udeleženci okrajne konference kakor tudi gostje, med katerimi so bili sekretar OK ZKS Albert Jakopič-Kajtmir, predsednik komisije za družbeno upravljanje pri okrajnem odboru SZDL Jože Žižek in direktorji večjih gostinskih obratov, so v svojih razpravah poudarili predvsem nujnost, da zastopnik gostinske stroke našega okraja na kongresu delavskih svetov predloži vprašanje nadaljnega razvoja gostinstva, ki je velikega pomena za to področje in naj skuša vplivati, da bi gospodarski instrumenti omogočili prednost vlaganja investicij v gradnjo novih gostinskih objektov predvsem krajem, ki imajo vse pogoje za povečanje gostinsko-turistične dejavnosti. Nadalje je na konferenci prišla do izraza zahteva po formiranju fonda tako v okviru federacije kakor republike in okrajev, v katerega bi gospodarske organizacije vlagale sredstva za gostinsko-turistično propagando.

Delegati okrajne konference gostinskih delavcev so v razpravi nanizali tudi vrsto perečih problemov, ki jih bodo morala rešiti posamezna podjetja ali stanovska organizacija. Gre predvsem za nagrajevanje po učinku dela, za strokovno izobrazbo gostinskih delavcev in za uveljavljanje gostinskega poklica v primerjavi z drugimi.

IZGRADNJA KOPRSKE LUKE — O PITANJU I MOGUČNOSTI je naslov članka, ki sta ga napisala Rudo Goljak in Ante Began, ki je objavljen v 3. številki revije »Pomorstvo«. Članek je zlasti zanimiv, ker obravnava izgradnjo koprške pristanišča, tako kot gledajo na ta problem gotovi gospodarski krogi na Reki. Važno je, da avtorja zagovarjata ne samo izgradnjo pristanišča v Koprju, temveč tudi gradnjo železniške proge na Hrpelje iz Koprja kot problem velike važnosti ne le za koprsko, temveč tudi za celotno jugoslovansko gospodarstvo. M. G.

Tudi v Izoli se pripravljajo na turistično sezono. Ze sedaj pričakujejo, da bodo v poletnih mesecih obiskali to znano slovensko obmorsko mesto številni domači in tuji turisti.

Kako upravljamo

Z NEDELJSKE KONFERENCE V PIVKI

Glavno in postransko

V nedeljo se je v Pivki zbralo 42 delegatov pripravljalne konference za kongres delavskih svetov v Beogradu — predstavnikov podjetij lesne predelovalne industrije koprškega okraja. V svoji sredi so pozdravili predsednika republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije Gabrovška, člana OK ZKS Koper in podpredsednika OLO Franca Klobučarja, sekretarja Občinskega komiteja ZKS Pivka Jožeta Buha-Boruta, predsednika pivške občine Milana Zakrajška, predstavnika JLA in druge goste.

Uvodno besedo je imel Franc Klobučar, ki je konferenco pozdravil v imenu okrajnega komiteja ZKS. Poudaril je pomembnost zgodovinskega kongresa delavskih svetov, ki se pripravlja v Beogradu in, na kratko orisal razvoj delavskega samoupravljanja pri nas. Kongres ne bo pomemben samo za našo socialistično domovino, za nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja in celotne naše družbe, marveč ga bo pozorno spremljala vsa svetovna javnost.

O problemih lesne industrije Slovenije je nato govoril tovariš Gabrovšek, pa tudi drugi diskutanti so se precej omejevali le na, kako bi rekel, stanovske ali »cehovske« probleme lesne industrije. Povedali so, da je ta glede na delež, ki ga ima v našem

izvozu, zelo zapostavljena, saj je na lestvici nekako med zadnjimi, na osemnajstem mestu. Morda je bila tudi nekoliko neumestna kritika »birokratskega razraščanja« naših občin, ker vemo, da prav pri nas na Primorskem zaradi objektivnega pomanjkanja kadrov še po formaciji nimamo zasedena vsa razpoložljiva mesta v občinskih aparatih. Spričo obširne razprave je bilo premalo govora o samih problemih delavskega samoupravljanja, sodelovanja delavcev v splošnem družbenem upravljanju in o vsklajevanju odnosov med komunom in podjetjem, čeprav je bila med drugim izražena želja, naj bi vzpostavili zbor proizvajalcev tudi pri občinskih ljudskih odborih.

Zmotno je bilo izraženo mnenje, da bo beograjski kongres delal v komisijah, ki bodo postavljene po posameznih gospodarskih vejah — pa naj bo to lesna ali kovinska industrija, obrt ali trgovina, kmetijstvo ali gozdarstvo. Ne gre na tem kongresu za to, kako bo kdo primaknil svoj piskerček, kot pravimo, marveč gre za splošne probleme delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja na sploh, za nadaljnji razvoj tega upravljanja kot sistema ne glede na to, kje in v kakšni gospodarski veji ali celo panogi industrije se uveljavlja.

Ugotovili so, da je v delavskem upravljanju v koprskem okraju zastopanih premalo ženskih in mladine. Poudarili so pa še prav posebej nujnost, da delavski sveti pridejo do širše materialne baze, kar jim bo dalo več pristojnosti, po drugi strani pa seveda tudi več dolžnosti in večjo odgovornost, kar mora pripeljati tudi do poglobljanja delavskega upravljanja in njegovega nadaljnega razvoja.

Kot svojega delegata na kongresu v Beograd so zborovalci soglasno izvolili Maksa Bilca iz podjetja »Topol« v Ilirski Bistrici, znanega lesnega strokovnjaka in priznanega političnega delavca in borca na Pivškem in okoli.

S konference v Piranu minulo soboto: predstavniki delavskih svetov Piranske ladjedelnice, Tovarne pletenin v Sežani, piranske tovarne mila »Salvetti« in Časopisno-založniškega podjetja Primorski tisk v Kopru se dogovarjajo o izvolitvi delegata za Kongres DS v Beogradu

Ladjarji, pletilje, milarji in grafičarji

V sklopu splošnih priprav na Kongres delavskih svetov Jugoslavije so na svoji konferenci izvolili delegata za Beograd tudi predstavniki delavskih svetov Piranske ladjedelnice, sezanske Tovarne pletenin, piranske tovarne mila »Salvetti« in koprškega časopisno-založ. podjetja »Primorski tisk«. Konferenca je bila minulo soboto v Piranu na sedežu občinskega sindikalnega sveta. Vodil jo je predsednik občinskega sindikalnega sveta Piran Milan Vozel, ki je v svojem nagovoru poudaril pomen tako temeljitih priprav kot potem samega kongresa.

Navzoče je pozdravil v imenu OK ZKS Koper in piranske občine njen predsednik Davorin Ferligoj, ki je dal konferenci precej hvaležnih napotkov. V živahni razpravi so se delegati pogovorili o mnogih značilnostih delavskega samoupravljanja in nekaterih njegovih problemih, o katerih bo moral reči svojo besedo prav beograjski kongres.

Na kraju so se sporazumeli za skupnega delegata, ki bo na kongresu zastopal vsa štiri omenjena podjetja. Izvolili so ladjedel-

niškega skladiščnika, borca in invalida NOB Joakima Vatovca. V utemeljitvi so ugotovili, da so lahko prepričani, da so spričo političnih in moralnih kvalifikacij tovariša Vatovca, spričo njegovih precejšnjih izkušenj v upravljanju s podjetji, poverili pomembno nalogo zastopanja na kongresu pravnemu človeku.

Po končani konferenci je ob-

činski sindikalni svet priredil udeležencem v prijaznem piranskem gostišču Delfin intimno zakusko, nato pa so ladjarji povabili svoje tovariše na ogled Piranske ladjedelnice. Konferenca se je tako končala v nepričakovano prijateljskem vzdušju med popolnoma novimi znanci — med skupnimi ustvarjalci boljšega življenja.

Zanimiva publikacija Okr. zavoda za socialno zavarovanje

POMEMBNO DELO

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kopru je te dni izdal 133 strani obsegajočo poročilo o svojem lanskoletnem poslovanju. Objavljeni statistični podatki najboljše dokazujejo njegovo uspešno delo v preteklem letu in omogočajo delovnim kolektivom podjetij ter ustanov kakor tudi članom množičnih organizacij, da se podrobno seznanijo s problematiko socialnega zavarovanja v našem okraju.

V letih po osvoboditvi je okrajni zavod za socialno zavarovanje izdal 352.808.116 dinarjev za investicije za zdravstvene ustanove.

Med številnimi drugimi zanimivimi podatki omenja poročilo, da so lani izdali 230.000.000 din za vzdrževalno upokojevec in delovnih invalidov ter 442.921.342 din kot otroški dodatek 8.345 upravičencem, ki imajo skupno 15.187 otrok.

Zanimiv je podatek, da je v koprskem okraju 25.399 aktivnih zavarovancev in da statistični pregled navaja njihov spol, starost, kvalifikacijo, zaposlitev po gospodarskih dejavnostih in sektorjih lastništva, kar omogoča gospodarskim organizacijam izvajanje dolgoročne kadrovske politike.

V zasebnih obrtniških obratih je zaposlenih le 1,46% zavarovancev (republiško povprečje znaša 3,36%), v teh obratih pa je zaposlenih 14,23% vajencev, medtem ko jih je v Sloveniji povprečno 29,33%.

Čeprav koprski okraj nima razvitega železniškega omrežja, živi na njegovem območju železničarjev, da je po absolutnem številu železničarjev naš okraj na tretjem mestu v Sloveniji.

Zavod za socialno zavarovanje v Kopru je lani potrošil za zdravstveno varstvo zavarovancev 512 milijonov dinarjev, medtem ko so vsi dohodki, ki jih je v tem času zbral za kritje raznih dajatev (pokojnine, otroški dodatek itd.), znašali 1.584.305.000 dinarjev. Če je bilo na primer lani v koprskem okraju potrošenih 8533 dinarjev na enega oskrbovanca v bolnišnici (republiško povprečje znaša 6989 din), je na drugi strani povprečna doba bolovanja v našem okraju 16,7 dni (LRS 19 dni), izguba delovnih dni na enega zavarovanca 13,39 dni (LRS 14,62 dni), umrljivost dojenčkov pri 100 živorojenih pa 4,8, medtem ko je republiško povprečje 5,6.

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

Razvoj delavskega samoupravljanja

26. junija 1950 je Ljudska skupščina FLRJ sprejela Osnovni zakon o upravljanju delovnih kolektivov z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji. Uvodoma ta zakon pravi, da je sprejet na osnovi postopnega uvajanja upravljanja delovnih kolektivov z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji in to na osnovi socialističnega načela, da družbeno proizvodnjo upravljajo neposredno sami proizvajalci ter v smislu nadaljnega razvijanja demokratičnih načel ljudskega samoupravljanja.

Zakon določa osnovna načela delavskega samoupravljanja, zlasti pa pravice in dolžnosti delovnega kolektiva in organov za upravljanje podjetij. Ta osnovna načela so v naslednjem:

Delovni kolektiv je nosilec socialističnih demokratičnih pravic upravljanja podjetij. Z gospodarskimi podjetji kot splošno-ljudsko imovino upravljajo v imenu družbe, v skladu z zakoni in predpisi, delovni kolektivi. Po ustavnem zakonu z dne 13. januarja 1953 se pa lahko ta pravica odvzame le na osnovi zakonskih določil, kot je na primer prisilna likvidacija. Delovni ko-

lektiv upravlja podjetje posredno preko svojega predstavnikega telesa, to je delavskega sveta. Izjema so le podjetja, ki imajo manj kot 30 zaposlenih, ker v teh predstavlja delovni kolektiv istočasno delavski svet.

Delovnemu kolektivu so za svoje delo odgovorni delavski svet, upravni odbor in direktor podjetja. Ta odgovornost se kaže predvsem v tem, da delovni kolektiv voli delavski svet, ki lahko predlaga tudi namestitve in odpustitev direktorja.

Delavski svet. Zakon omogoča, da delavski svet in njegov upravni odbor delata kot kolegijsko telo in sprejemata odloke na sejah, direktor podjetja pa jih izvaja neposredno v življenje.

Delavski svet je najvišji organ upravljanja v podjetju. On odloča o osnovnih vprašanjih gospodarske dejavnosti, organizacije in notranjih odnosov v podjetju. V njegov delokrog spada: sprejemanje pravil podjetja, pravilnika o delovnih odnosih, sprejemanje tarifnega pravilnika, pravilnika o premijah in drugih notranjih predpisih podjetja; sprejema letni gospodarski plan in zaključni račun, odloča o osnovnih sredstvih, o posojilih za in-

Bilo bi prav . . .

- ... če bi gradbeno podjetje, ki gradi cesto med Senočecami in Koprmo na odseku pri Klancu, zgradilo tudi primerne sanitarne naprave za svoje delavce;
- ... če bi že vendarle pristojni organi, ki imajo v skrbi naše ceste, te hitro začeli popravljati, ker delajo v sedanjem stanju zelo slab vtis tujim turistom in veliko škodo tudi nam samim;
- ... če bi sindikalni domovi pred pričetkom sezone uredili poslovanje, da ne bi prišli v nasprotje s predpisi;
- ... če bi se pristojni organi pozanimali, kako stanuje in živi Antonija Mrhar v Studnem št. 75;
- ... če bi privatni slaščičarji v Postojni bolj poskrbeli za red in čistočo v svojih obratih;
- ... če bi vsaj tik pred začetkom glavne sezone uredili in odprli gostišče »Na obali« v Zusterni pri Kopru.

Kandidatno listo lahko predlaga sindikalna podružnica, kakor tudi lahko najmanj ena desetina od celotnega števila delavcev in uslužbencev podjetja. Razen popolnih kandidatnih list lahko predložijo volilci tudi neopolne. Sestava kandidatnih list (popolnih in nepopolnih) mora biti takšna, da se ohrani sorazmerje med delavci, ki so zaposleni v neposrednem proizvodnem procesu podjetja ali v osnovni gospodarski dejavnosti, in med drugimi delavci in uslužbenci.

Izvoljeni so tisti kandidati, ki so dobili največje število glasov, ne oziraje se, na kateri listi so kandidirali.

V večjih podjetjih z različnimi pogonskimi in poslovnimi enotami so lahko volitve delavskega sveta po volilnih enotah. V tem primeru je vsaka volilna enota dolžna izvoliti v delavski svet določeno število članov.

Nadzor nad zakonitostjo volilnega postopka ima občinski ljudski odbor in okrajno sodišče. Proti eventualnim nepravilnostim posameznih volitev lahko okrožnemu sodišču predloži pritožbo pristojni organ ljudskega odbora, javni tožilec, sindikalna organizacija podjetja, kakor tudi vsak kandidat in predlagatelj kandidatne liste. Če sodišče ugotovi nepravilnosti, ki so vplivale na rezultat volitev, se volitve razveljavijo in razpišejo nove.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Jamarji se lahko pohvalijo

V šestletnem delu nekdanje sekcije in sedanje podružnice Društva za raziskovanje jam v Postojni je njeno tesno sodelovanje z Inštitutom za raziskovanje Krasa bilo usmerjeno predvsem v raziskovanje podzemeljskega sveta, v vzgojo mladih jamarjev, turistično propagando in organizacijsko učvrstitev podružnice. Skoraj 55% članov je mladincev, kar kaže na veliko zanimanje mladih ljudi za raziskovanje kraškega podzemlja.

Lani je postojnska podružnica priredila 62 ekskurzij in obiskala 136 jam, od tega 22 še do tedaj neraziskanih. Skrbela je tudi za tedenska opazovanja podzemnega življenja v Predjami. V tej zvezi moramo omeniti, da je ta jama zelo zanimiva — dviga se v osmih nadstropjih in je morfološko in speleometeorološko vredna temeljite proučitve. Tako je na pr. bilo z dosedanjimi opazovanji ugotovljeno, da Belska voda, ki izginja v Grapi, to je pod Bukovjem ter se zopet pojavi na površino v skrajnem koncu rova v Predjamo, teče v nasprotni smeri kot je nekoč tekla. Jamarji so

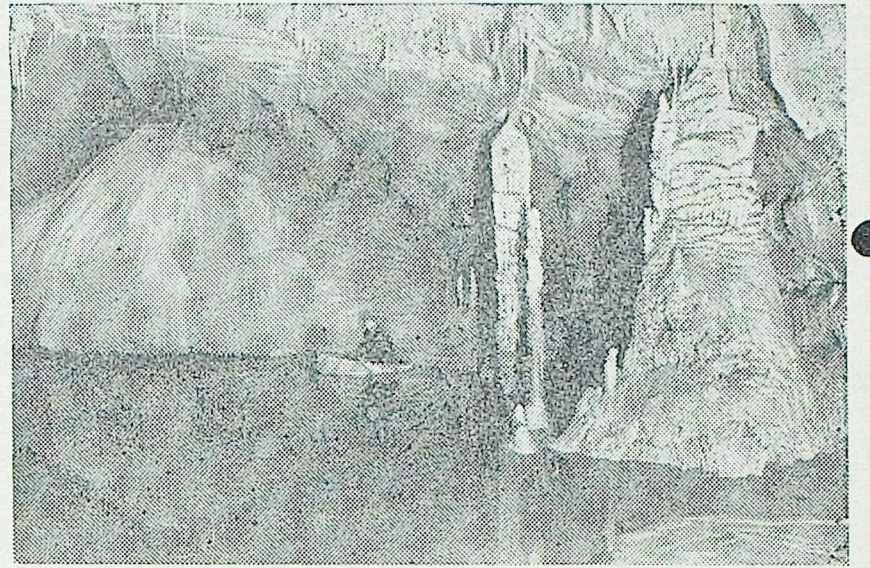
tudi raziskali vodno jamo na dnu Brezna v Čermelaski ogradi. Tam se pojavlja v globini 70 m podzemeljski tok. En krak tega toka je bil že raziskan, drugi pa še ne. Na območju Ravnika Risnik je bilo raziskanih več brez. Prav tako so bile raziskane jame na Slavenskem Ravniku in Brezna v orehovškem sektorju, Basage in Jama pri Stari apnenici, Spodmol nad Karnobodci, Grajska jama, Jama na Tolstem griču, Spodmol nad Dolom, Brezno nad Korotanom in Jama na Studenčni gmajni. Odkrili so tudi novi še neznan del v zapadnem rovu Predjame. Tu so ugotovili, da se za novo odkritimi deli rova razprostirajo še neznan jamski prostori. Tako je torej Predjama eden izmed najbolj zanimivih turističnih objektov kraškega turističnega območja. Postojnski jamarji so se letos lotili sistematičnega raziskovanja Orehovskih Ponikev. V njih so zasledili štiri faze morfološkega razvoja. Vse jame na tem področju ležijo na meji med flišem in apnencem.

Postojnski jamarji so v različnih časopisih in strokovnih publikacijah priobčili vrsto člankov o jamarstvu. Nekaj razprav o raziskovanjih Krasa bo v kratkem objavil II. Zbornik »Acta carsologica«, ki jo bo izdal prirodoslovno-matematični razred Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Postojnski jamarji, ki skupno z Zavodom postojnske jame urejajo tudi fototeko, imajo široke možnosti nadaljnega dela. Svet med Postojno, Reko in Trstom nudi velike možnosti za proučevanje krasa. Znano je, da je bil prav na tem področju ustanovljen prvi speleološki inštitut na svetu in ustanovljena leta 1889 prva jamarska organizacija, ki se je imenovala »Atron«. Da-

nes deluje v Postojni Inštitut za raziskovanje krasa, Zavod postojnske jame in Jamarska organizacija.

Na zadnjem občnem zboru postojnskih jamarjev je zopet vznikla misel, da bi osnovali v Postojni samostojno društvo za raziskovanje jam, saj že sedaj vključuje podružnica tudi sekciji v Divači in Sežani in kaže, da bodo v kratkem ustahovili sekcijo tudi v Logatcu ter okrepili delo z mladinskimi sekcijami na divaški gimnaziji. V načrtu nadaljnega dela imajo člani postojnske podružnice med drugim dokončno raziskovanje Smiheljskih in Orehovskih Ponikev, proučevanje jam v Predjami in več raziskovalnih del v kraškem podzemlju.

Ština

Naši jamarji odkrivajo vedno nove lepote podzemnega sveta. Pri tem je treba že tudi precej poguma in vztrajnosti, pa tudi telesne moči in vzdržljivosti. Jamar v čolnu po podzemskem jezeru v Križni jami

NAŠ DOMAČI FELJTONČEK

Z avtobusom iz Kopra v Šmarje - za dve sto petinpetdeset dinarjev

Avtobusna postaja v Kopru z vso svojo prometno živahnostjo, vrvenjem in prerivanjem pri blagajni in ob avtobusih. Lep pomladni dan, sonce toplo greje in rahla sapica kodra morskopovršinsko zadaj v pristanišču. Namenjena sem v Šmarje pri Kopru. Komaj kakih 10 km je daleč, pa

je vendarle seveda bolje z avtobusom kot peš, čeprav je v vozilu še taka gneča. Več nas je v družbi, ki bi se radi peljali v Šmarje. Pred menoj je pravkar na vrsti pri blagajniškem okencu mlada deklica.

»Eno Šmarje,« jo slišim, kako je zahtevala vozni listek.

»Šmarje, petinpetdeset,« je slišati zamolkel glas prodajalca.

Dekle vzame listek, vzame še pet dinarjev, ki jih je dobila nazaj od treh dvajsetdinarskih bankovcev, in se oddalji.

V naši družbi pa smo se pogovorili, naj kar Jože, ki se še najbolj spozna, vzame vozne liste za vse skupaj. Rečeno — storjeno.

»Eno Krkavče, dve Šmarje,« je kmalu lahko zahteval pri okencu.

»Eno Krkavče, dve Šmarje, sto devetdeset,« slišimo prodajalca.

Jože je plačal in nam prinesel listke.

Posedli smo v avtobus, ki tokrat za čudo niti ni bil tako nabit kot po navadi na tej progi in kar lepo smo se vozili navkreber proti Šmarjam. Na zadnji postaji pred tovarno je avtobus ustavil. Nihče ni izstopil, pač pa je vstopil — kontrolor.

»Vozne listke, prosim,« je vljudno zahteval.

Drug za drugim so mu potniki dali svoje vozovnice v pregled. Tudi

naša mala znanka mu je pomolila svoj listek. Kontrolor ga gleda, obrača ga v roki, nato pa vpraša:

»Kam pa se vi peljete?«

»V Šmarje.«

»Koliko ste plačali?«

»Petinpetdeset dinarjev.«

»Toda vi imate listek samo do Križišča, peljete se pa še naprej!«

Začudeno ga je pogledala. Se preden je lahko protestirala, ji je kontrolor naročil:

»Počakajte malo, da pregledam vse!«

Obsedela je in ni mogla razumeti, kaj je narobe. Saj je plačala prav. Vtem pa je že zaslišala podoben dvogovor zadaj. Ozrla se je in videla, da kontrolor govori z njenim znancem Jožetom, čigar poštenost je splošno znana. Hitro je uvidela, da torej ni edina žrtev neprijetnega dogodka.

Na postaji v Šmarjah so se ostali potniki razšli, le onadva sta ostala in še kar naprej besedovala s preglednikom, ki je zahteval, da morata plačati vsak 200 dinarjev globe. Tedaj pa se je Jože v imenu obeh uprl in odločno povedal:

»Ne bom plačeval še kazni, če sem popolnoma pošteno plačal svojo vozovnico do Šmarij. Prav gre mi za pet dinarjev!«

Preglednik je menda uvidel, da res ne moreta biti kriva, ko sta se pa tako zagrizeno branila. To morejo le ljudje, ki res čutiijo, da imajo prav in da se jim godi krivica.

»No, prav,« je končno popustil, »toda morata mi napisati izjavo, da sta v resnici plačala, kolikor je tarifa, ker jaz moram storiti svojo dolžnost in ugotoviti, zakaj je naše podjetje prikrajšano!«

Storila sta mu po volji in nato odšla vsak na svoj dom. Bila pa sta seveda upravičeno ogorčena in se še danes sprašujeta, kdo je pravzaprav kriv, da je tako. Se dobro, da se je to zgodilo njima, ki sta se odločno uprila, da bi plačala še kazni za nekaj, kar nista zakrivila. Kaj pa če bi se to zgodilo kakim stari žencem, ki si ne bi znala pomagati...?

Dve sto petinpetdeset dinarjev iz Kopra v Šmarje je res le nekoliko preveč, kaj pravite?

MILKA BALOH

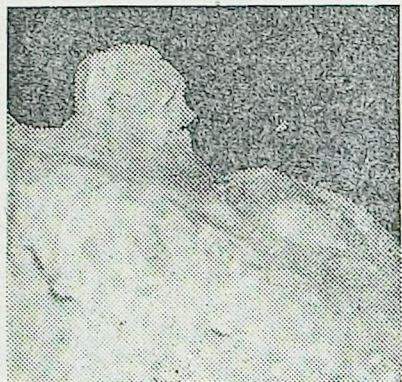
USPEH PO VZTRAJNEM DELU

Izredno poštvenovalna dramska skupina prosvetnega društva »Josip Jurčič« v Rodniku se je v nedeljo, 28. aprila predstavila občinstvu s Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«. Predstava je dobro uspela kljub temu, da je bila večina igralcev prvič na odru in da je v Rodniku težko zbrati dovolj igralških talentov.

V glavnih vlogah so nastopili pod vodstvom učiteljice Marice Ban, ki je delo režirala, Joško Bernetič, Vito Počkaj, Otilija Fabris, Jožica Medved, Josip Kranjec in Olga Dujmovič.

Obisk je bil zelo velik in med gledalci so bili razen domačinov tudi prebivalci iz bližnje okolice, zlasti iz Kozine in Hrpelj. Delo Ivana Cankarja bodo uprizorili tudi v Hrpeljah, Lokvi, Divači in Sežani.

— er

Apnečeva formacija v obliki glave v Jami Dimnici v Brkinih

EPILOG DOMAČEGA FELJTONČKA

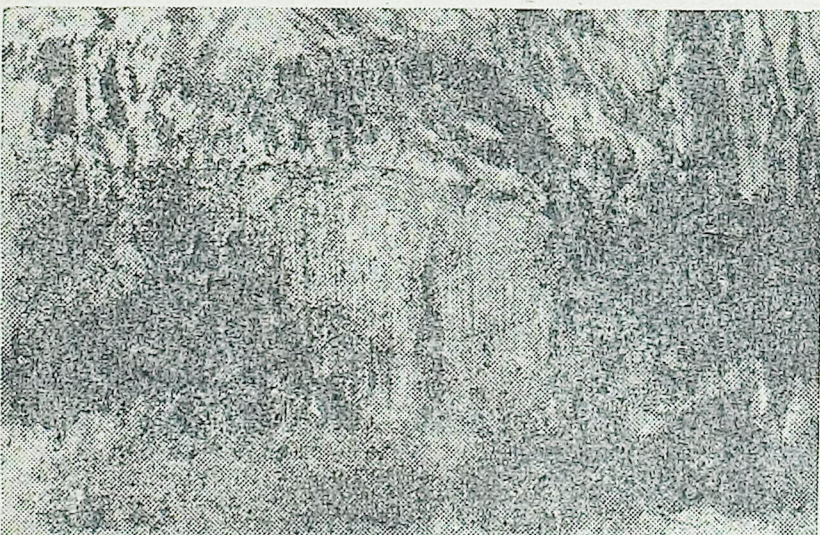
„Še osel gre le enkrat na led“

V 11. številki »Slovenskega Jadrana«, dne 8. marca letos, smo pod gornjim naslovom objavili zgodbo o ponesrečenem svilogojstvu na Koprskem. Setev je rodila sad. V Koper so prišli voditelji tega poskusnega svilogojstva, ki ga organizira poseben odsek Kmetijske zadruge Sempeter pri Gorici. Zadeva je bila kmalu pojasnjena. Nastal je namreč nesporazum, zaradi katerega nekateri mladi šolarji, ki so poskušali z gojčitvijo sviloprejk, niso prišli do objavljenega zasluzka.

Koprška semenarna na tržnici ima vse pošteno zapisano. Vsi, ki imajo še kaj dobiti na račun oddanih zapredenih kokonov, naj se oglasio v semenarni, kjer bodo prejeli denar. To velja zlasti za nekatere fante iz Šmarij in Ravna. Zdaj pa le kar hitro v Koper!

Poskusi s svilogojstvom so prav

Člani SZDL in organov družbenega upravljanja — berite in dopisujte v naš list »Slovenski Jadran«!

Jamske oblike v podzemlju krasijo tisoči kapnikov. Detalj iz Postojnske jame

zanimivi, ker so za to dani pri nas vsi pogoji. Morda bi bilo prav, če bi se našlo še več mladincev, ki bi bili pripravljeni žrtvovati nekaj časa za te poskuse. Pišejo naj kar Kmetijski zadrugi v Sempetru pri Gorici — za svoje prizadevanje bodo vsekakor dobili obljubljeni nagrado, ki jim bo lahko omogočila izpolnitev najskromnejših želja...

Lahek in nepošten zaslužek - naravnost za rešetke

Le dvajset let je star Albert Pahor iz Opatjega sela, samozavesten, delazmožen fant. Je kmeki sin, učil se je za mesarja; danes bi bil lahko že mojster te stroke, če...

Da, če ga ne bi zapeljala avanturizem in družba, v kateri se je znašel lansko poletje.

Ilegalno je 1. avgusta lani prestopil državno mejo in kot »politični begunec« zašel v videmsko

taborišče. Tam se je seznanil z nekim Rudijem Jaksetičem, ki ga je prepričal, da lahko z nekoliko drznosti v kaj kratkem času dobro zasluži. Treba bi se bilo le pretihotapiti preko meje nazaj v domovino, poiskati neke ljudi, se z njimi povezati in jih po isti poti prepeljati v italijanska begunska taborišča. Saj to so taki, ki v svoji zaslepljenosti verujejo v brezdelno življenje, »ki jim ga lahko nudi samo tujina«.

Ta zamisel mu je ugajala in kot spremljevalec Jaksetiča se je pretihotapil čez mejo ter se v brkinski vasi Podgraje seznanil z družino Štemberger. Spoznanje, da je pri ilegalnem prehodu Štembergerjeve hčerke dobil le manjši del nagrade, večjega pa je spravil v svoj žep preveženi Jaksetič, in da lahko na dokaj lahek način prisluženi denar pomnoži, je povzročilo, da se je dvajsetletni Pahor lotil sistematičnega in dobro premišljenega tihotapljenja lahkovernih ljudi čez mejo.

Na lastno pest je najprej iz videmskega, potem pa iz brindizskega taborišča — nedvomno z vednostjo tamkajšnjih policijskih oblasti — prihajal v Jugoslavijo, se zatekal k Štembergerjevem in z njegovim sodelovanjem zbiral skupine ljudi iz Brkinov in Reke, ki so bili pripravljeni žrtvo-

Osapska jama v Istri

TEDEN ARHIVOV JUGOSLAVIJE

ARHIVI IN NARODI

Od 5. do 12. maja prirejamo tudi v našem okraju Teden arhivov Jugoslavije. Da bomo razumeli pomen tega tedna, je koristno, da si ogledamo na kratko zgodovino arhivov.

Ko slišijo nevedni ljudje in večkrat tudi izobraženci besedo arhiv, mislijo na skladišče starega papirja s stoletnim prahom, ki učinkuje na človekov nos huje kot poper ali najfinejši njuhanec.

Arhivi niso skladišča starega papirja, pač pa kulturne ustanove, ki urejujejo in varujejo dragocene dokumente od najstarejših časov do danes. V arhivih imajo narodi in najrazličnejše ustanove dokaze o svojem preteklem življenju. Kar je rojstni list in mapa osebnih dokumentov za človeka, je arhivsko gradivo za narod. Zaradi tega so vsi narodi ljubosumno varovali spise, v katerih so zabeležene misli in dejanja njihove zgodovine.

Pred sto leti so arheologi odkrili med ruševinami Ninive in Babilona napise s klinastimi znaki, v El-Amarni v Egiptu ilovnate tablice in nedavno v palestinskih jamah stare papire. Vse to pisano gradivo nam priča o bivanju Babiloncev, Egipčanov in Judov v daljni preteklosti in o stopnji njihovega civilnega razvoja. Istočasno nam omenjeno gradivo dokazuje, da so ti narodi hranili pisane dokumente, kar pomeni, da so imeli svoje arhive.

Atene so varovale svoje narodne dokumente najprej v Aeropagu in pozneje v svetišču boginje Cibe.

Rimljani so zbirali in hranili dokumente v svetiščih Junone, Cerere in Saturna. Leta 78. pred n. š. je Kvint Lutacij zgradil na

Kapitolu stavbo, ki je bila namenjena varstvu državnih dokumentov. Slavni govornik Cicero nam priča v govoru Pro Milone, da je bilo zgodovinsko gradivo kronološko in vsebinsko urejeno in da so se ga posluževali učenjaki in številni državni magistrati.

Po razdelitvi rimskega cesarstva v zahodno in vzhodno je nastal velik arhiv v Carigradu.

Na žalost so barbarski pohodi uničili ogromno gradiva, ki je bilo v arhivih. Cerkev in samostani najstarejših redovniških družin so marsikaj skrili in rešili popolnega propada.

V XI. stoletju in v prvih naslednjih stoletjih je bilo zanimanje za arhive izredno veliko. Iz te dobe so nam znani posebno komunalni arhivi.

V dobi nastanka in razvoja velikih kraljestev (XVI., XVII. in XIII. stoletje) so se arhivi uveljavili kot splošni arhivi. Prvi, ki je ustanovil tak splošni arhiv v Innsbrucku leta 1506, je bil Maksimilijan Habsburški. Sledili so mu drugi cesarji in posebno Marija Terezija, ki je leta 1749 ustanovila na Dunaju »Haus-Hof und Staats-Archiv«.

V Španiji je Karel V. leta 1543 ustanovil arhiv kraljevine v gradu Simancas. V Franciji sta Richelieu in Colbert prva poskusila združiti vse državne dokumente.

V Angliji je kraljica Elizabeta ustanovila leta 1578 »State papers Office«.

V Rimu je papež Pavel V. leta 1612 zbral vse papeške dokumente v Vatikanu in ustanovil »Tajni arhiv Vatikana«.

Francoska revolucija je s svojim dekretom z dne 22. junija 1794 odprla arhive javnosti.

Zelo so napredovali arhivi tudi v XIX. in XX. stoletju. Prvi način urejevanja arhivov se je izoblikoval leta 1848 in se je arhivistika uveljavila kot posebna kulturno-znanstvena veda.

Danes so arhivski problemi mednarodni. V ta namen je bila ustanovljena I. I. C. I. »Institution International de Cooperation Intellectuel«. V Parizu ima mednarodni sedež »Commission des Archives«.

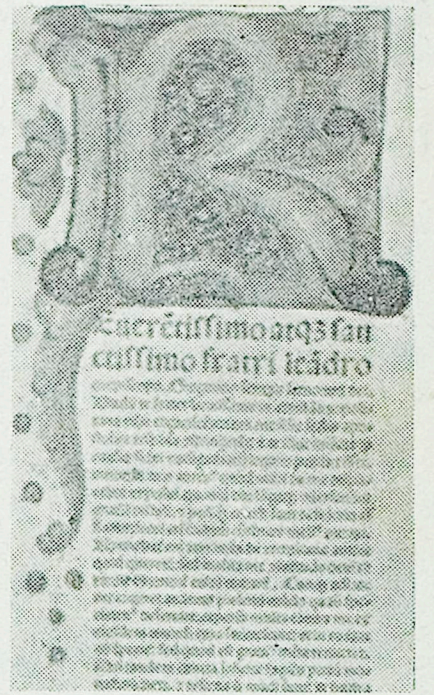
Glede na zanimanje za arhive in na njihovo ureditev je šla tudi Jugoslavija po poti drugih narodov. Državni republiški arhivi so zelo stari in bogati. Zvezno arhivsko službo vodi pri nas Zveza društev arhivskih delavcev FLRJ s sedežem v Beogradu, republiško arhivsko službo pa Društvo arhivskih delavcev LRS.

To nam zastuje, da se pre-

pričamo, da so vsi narodi vedno skrbeli za svoje dokumente, ker le tako so lahko dokazali svoje bivanje, svoje misli in svoja dejanja v zgodovini človeštva. — **Narod, ki nima dokazov za svojo preteklost, nima dokazov za svoje bivanje.** Nacifašizem, ki nas je hotel iztrebiti z lastne zemlje, je sadistično užival, ko je požgal naše arhive, da bi zbrisal tudi vse pisane dokaze narodnega bivanja.

Prizadevamo si zato, da rešimo propada, kar je ostalo. Pridno varujemo zgodovinsko gradivo od najstarejših časov. V letošnjem Tednu arhivov naj zajame vsakega našega človeka prava strast za zbiranje in varstvo raznih dokumentov. Vsakdo, ki mu je pri srcu narod, naj proda ali daruje našim arhivom vse dokumente, ki jih ima doma in ki jih več ne rabi.

M. B.

Inicialka prve strani ene izmed kunabul iz XV. stoletja

Škocjanske jame pridobivajo vsebolj na slovesu

Brž ko se je zima poslovila in so se kraški travniki in gmajne odeli v rahlo zelenkasto obleko, so začele prihajati prve skupine obiskovalcev Škocjanskih jam. Od tedaj skoraj ni dneva, da ne bi imeli matavunski vodiči polne roke dela. Prihajajo družine, manjše in večje skupine, peš, z osebimi in tovornimi avtomobili, z avtobusi — od blizu in daleč, iz Slovenije, Hrvaške, Italije, zlasti s Tržaškega, iz Avstrije, Nemčije, Francije itd. Mnogi izstopajo iz vlaka v Divači. Počili uri lepega sprehoda so že v Matavunu pred vhodom v prečudoviti podzemski svet.

Poiskal sem upravnika »Škocjanskih jam« tovariša Milana Bandelja. Moral sem ga iskati, kajti običajno je na potovanjih, na katerih si vneto prizadeva širiti sloves jam. Postregel mi je z naslednjimi podatki:

»Lansko leto smo zabeležili vsega skupaj nekaj nad 8.000 obiskovalcev. Letos se bo število neprimerno dvignilo, saj smo imeli že v prvih štirih mesecih, to je v predsezoni, že preko 3000 obiskov, pri čemer niso vštete razne skupine raziskovalcev. Ta porast najbolj zgovorno dokazuje, da so Škocjanske jame zaslovele tako, kot zaslužijo. Prepričan sem, da bo zanimanje še bolj naraslo, ko bodo jame elektrificirane, to je, ko ne bo treba obiskovalcev spremljati s karbidovkami. Če naš izrazim željo mnogih, da ne rečem vseh, ki so si ob današnji razsvetljavi ogledali to naše čudo, potem bi bilo treba k elektrifikaciji pristopiti ne čimprej, ampak takoj.

Ko že govoriva o obisku jam, moram povedati, da sem se zelo začudil, ko sem pred kratkim zvedel, da se je na Pivki raznesla govorica, da so naše jame do nadaljnega nedostopne in zato zaprte. Kaj tiči v tem grmu, ne vem. Če boš pisal, napiši tudi to.

Ker je tovariš Bandelj član iniciativnega odbora za proslavo »Dneva mladosti«, ki bo 26. maja prav ob Škocjanskih jamah, me je še zanimalo, ali bodo jame vsaj ta dan osvetljene. Pojasnil mi je takole:

»Proslava Dneva mladosti ob Škocjanskih jamah bo v večjem stilu, saj bo sodelovalo skupno okoli 700 ljudi, pričakujemo ob tej priložnosti tudi veliko število obiskovalcev jam. Zato bomo ta dan jame popolnoma osvetlili. Pri tem nam bo pomagala uprava Postojnske jame, Kurilnica v Divači in druga podjetja. Priprave so že v teku.«

Rad bi ga vprašal še marsikaj ravno v zvezi s 26. majem. Toda vzem sem mu že preveč časa in dolžnost ga je klicala drugam. Od drugih sem zvedel, da bo 26. maja urejen prostor za parkiranje motornih vozil in za shrambo koles, za hrano, pijačo itd. Ne glede na proslavo, ki bo v kratkem, pa mislim, da bi bilo treba ob Škocjanskih jamah urediti nekatera vprašanja ne samo priložnostno, ampak trajno. Pri tem mislim ravno na pravkar navedene probleme, ki bodo postali

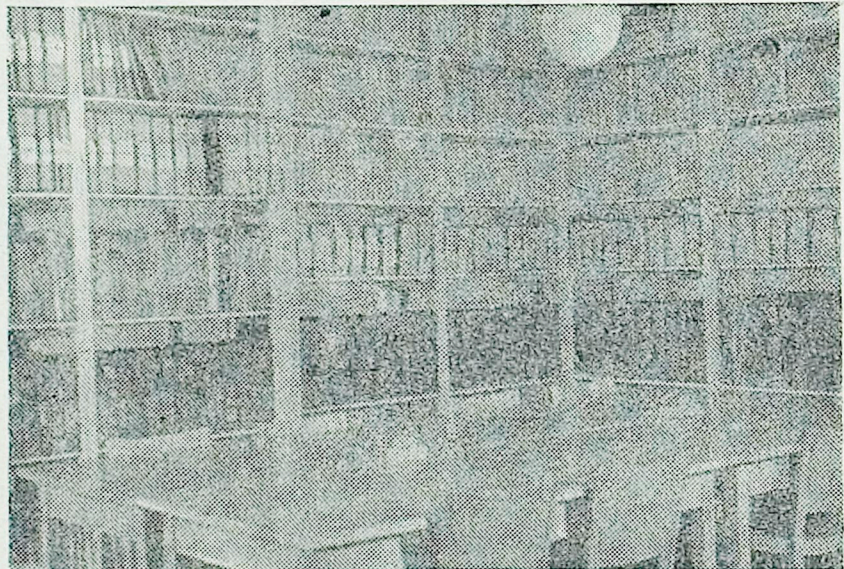
zlasti pereči, ko bo bazoviški obmejni blok odprt tudi za motorna vozila. Le tako bo namreč mogoče privabiti k Škocjanskim jamam čedalje večje število obiskovalcev, ki se bodo po vrnitvi iz podzemlja želeli tudi brezskrbno zabavati.

Polde Renner

Slovenija nima ob morju okrevališča za bolehe in slabotne otroke. Zato bo Glavni odbor RK Slovenije ob pomoči drugih družbenih organizacij zgradil na Debelem rtiču Mladinsko okrevališče, ki bo odprto vse leto. Z deli so že začeli in bodo že letos končana vsa komunalna dela ter urejeno kopalnišče.

Ker pa so za tako obsežno gradnjo potrebna velika finančna sredstva, prireja Glavni odbor RK Slovenije denarno loterijo, katere čisti dobiček je namenjen gradnji okrevališča.

Kupujte zato srečke loterije RK po 100 dinarjev. Dobite jih pri vseh organizacijah RK in njenih poverjenikih. Žrebanje bo 12. maja v Ljubljani.

Te dni je po vsej naši državi Teden arhivov (od 5. do 12. maja). V Kopru si lahko ogledate v mali dvorani Gledališča Slovenskega Primorja lepo razstavo dragocenih dokumentov. Na sliki: čitalnica koprskega mestnega arhiva, ki ima prostore v stavbi Okrajnega muzeja.

Z MLADIMI POMORŠČAKI SPLOŠNE PLOVBES PO ŠIRNIH MORJIH

NA DALJNEM VZHODU

Singapur, 19. aprila 1957.

Iz Hong Konga smo odpluli 6. marca proti severni Kitajski. Brž ko smo bili nad Filipini, smo se začeli enakomerno pozibavati, saj je bila ladja prazna. Do Formoze nas je mučila vročina, ko pa smo odpluli mimo nje, je postalo hladneje.

Pripluli smo v luko Taku v severni Kitajski. Na ladjo so se takoj vkrcali cariniki in skupina oficirjev. Odpeljali so nas po reki od sidrišča do pomola. V tej lukci smo ostali nekaj dni, nato smo se vrnili na sidrišče in nadaljevali z vkrcavanjem blaga. Pristanišče Taku leži izven istoimenskega kraja. Ob skladiščih je le nekaj hiš, v katerih stanujejo delavci. Ob morju stoji tudi novo zgrajeni klub pomorcev, v katerem se zbirajo mornarji iz vsega sveta. Med njimi je največ mornarjev ruske in britanske narodnosti. Pristanišče je zelo primitivno urejeno, saj morajo kar na ročnih vozičkih voziti

tovor do ladje, ker primanjkuje motornih vozil.

V Doirenu, to je naša druga postaja, smo vkrkali še nekaj tovara in 6. aprila odpluli proti Japonski.

Človek ne bi mogel verjeti, kako velika razlika je med južno in severno Kitajsko. Medtem ko so prebivalci juga majhni, suhljati in od sonca ožgani, so severnjaki močni, visoke rasti in bolj odporni. Oblečeni so v debele vatirane obleke, nosijo velike kučme, ki jim segajo preko ušes, na rokah pa imajo debele rokavice. Podobni so Sibircem. Ko smo bili na severu, je tudi večkrat snežilo in led na ladji ni bil redek pojav.

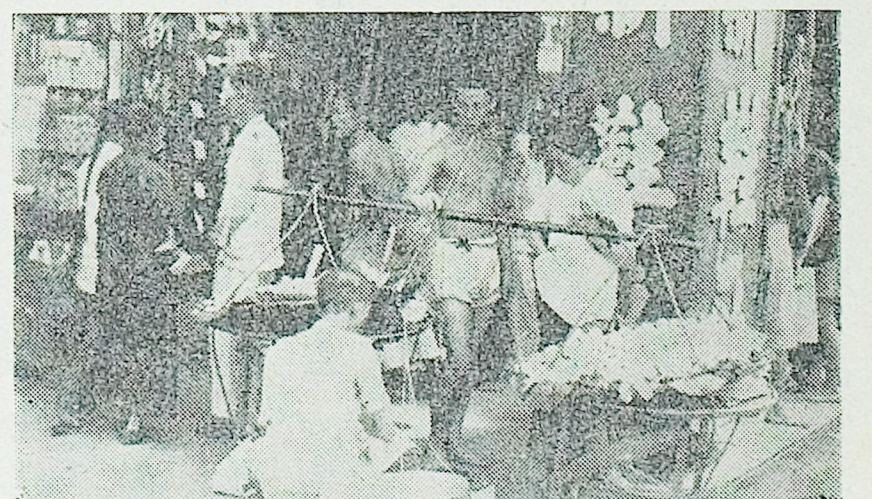
Ogledali smo si Doiren. To je prostorno mesto z mnogimi dimniki, saj je severna Kitajska središče industrije. Vendar so ulice prazne in v mestu srečuje potnik le kočije z majhnimi sibirskimi konji. Ko smo si ogledali mesto, smo se ustavili v neki knjižnici. Na zemljevidu smo

uslužbencem pokazali, od kod smo. Nepozabni so trenutki, ko se jim je razlilo preko obraza zadovoljstvo in ob besedi »Tito, Tito« so nam hiteli izpolniti vsako željo in so postali nadvse pozorni. V klubu pomorcev smo našli celo nekaj brošur z govori maršala Tita, prevedenimi v kitajski jezik. V sproščenem razgovoru z nameščenci smo med drugim ugotovili, da je njihovo življenje po drugi svetovni vojni veliko boljše.

V mestu smo srečali delavce, intelektualce, vojake in oficirje, ki so imeli preko ust in nosu bele krpice kakor zdravniki pri operacijah. To se nam je zdelo malo čudno, vendar pa so nam pojasnili, da ta zagrinjala nosijo zaradi skrbi za higieno.

V mestnem kinu predvajajo po večini ruske, kitajske, češke ter poljske filme. Prebivalci v glavnem obvladajo ruski jezik.

Tudi v pristanišču smo opazili več ruskih ladij. Kaže pa, da Stalina še niso pozabili, saj se še

Trgovska ulica v Hong Kongu nudi Evropejcu s svojim pisanim vrvenjem in čudnimi navadami obilo presenečenj

vedno ena izmed ulic imenuje po njem in njegovo ime je še precej živo med prebivalci.

Občutek sem imel, da v severni Kitajski vlada tisti način dela, medsebojnega tekmovanja in graditve, kot smo ga poznali pri nas v prvih letih po drugi vojni.

Po treh dneh vožnje smo dosegli japonsko obalo. Oskrbeli smo se z gorivom. Zal smo na Japonskem ostali samo eno noč

in si tudi nismo mogli ogledati mesta. Pluli smo naprej proti Singapuru. Morje je bilo mirno, vročina pa je iz dneva v dan narasčala. Na palubi je dosegla celo 35 stopinj Celzija, pri strojih pa več kot 40 stopinj.

Namenjeni smo v Aleksandrijo preko Indijskega oceana. Kaj bomo pa tam doživeli, se bomo lahko pogovorili kdaj drugič

K O N E C

NAŠE VZGOJNE ORGANIZACIJE

Nad 3000 pionirjev bo nastopalo

Zveza prijateljev mladine je organizirala v letošnjem letu glasbeni festival vseh pionirskih pevskih zborov in glasbenih skupin vse Jugoslavije. Namen tega festivala je, da razgiba glasbeno dejavnost in ustvarjalnost naše mladine, poživi delo pevskih zborov in orkestralnih skupin na osemletnih šolah in gimnazijah.

V našem okraju so prevzela skrb za organizacijo glasbenega festivala društva prijateljev mladine ob sodelovanju pionirskih svetov in glasbenih strokovnjakov. 22. maja, v okviru praznovanja Dneva mladosti, bo nastopilo v našem okraju preko 3000 pionirjev, t. j. več kot 50 pevskih zborov in 15 glasbenih skupin. Nastopi bodo v vseh občinskih centrih. V Piranu bo nastopilo 8 pevskih zborov in 3 orkestralne skupine, v Izoli 4 pevski zbori, godalni kvartet in solisti; v Sežani 7 pevskih zborov, glasbena šola in otroški vrtec; v Divači 4 pevski zbori in solisti; v Postojni 6 pevskih zborov ter tambu-

raši iz Postojne, Planine in Hruševja; v Ilirski Bistrici bo nastopilo 10 glasbenih skupin. Priprave pa so v teku tudi v pivški in koprski občini.

Ce upoštevamo, da so naša društva prijateljev mladine in naši pionirski sveti še mladi, nam gornje številke pokažejo, da so se v večini uspešno lotili tako

zahtevne akcije kot so občinski glasbeni festivali. Po njihovi zasluzi bo koprski okraj tudi v jugoslovanskem festivalu mladinske glasbe dosegel, vsaj po številu udeležencev, tisto raven kot drugi okraji v Sloveniji, kjer imajo društva prijateljev mladine že dolgoletne izkušnje.

V—J

Pionirska organizacija bo spet zaživela

Dne 16. januarja t. l. je bil ustanovni občini zbor okrajne Zveze prijateljev mladine. Sprejet je bil sklep, da bodo društva prijateljev mladine prenesla težišče svoje dejavnosti v tem letu na ustanavljanje pionirske organizacije, ki je v našem okraju delovala skoraj samo v mestih. Izvoljen je bil tudi okrajni Pionirski svet, ki naj bi vodil delo občinskih svetov in komisij za pionirsko organizacijo pri društvih prijateljev mladine. Takrat je bil sprejet rok: do 25. maja naj bodo formirani v vsem

poživitvev pionirske organizacije že dosegla visoke uspehe. V pirsanski občini bodo do 25. maja formirani povsod pionirski odredi in tudi njihovi pionirski sveti; v teku so priprave za svečani sprejem v pionirsko organizacijo povsod, kjer niso bili sprejeti pionirji že 29. novembra. Pionirska organizacija deluje zelo dobro, po zasluzi društev prijateljev mladine v Piranu in Portorožu. Podobno razveseljiv je položaj tudi v Izoli, kjer je Društvo prijateljev mladine dvignilo dejavnost pionirske organizacije do take stopnje, da lahko služi za primer vsem občinam v okraju. Najbolj delaven občinski pionirski svet je v Sežani, kjer so postavili že osem starešinskih svetov, pionirski odredi pa delujejo že povsod in se pripravljajo na slovesen sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo. Tudi v divaški občini je najmlajše dru-

Te dni so v Marezigah zaključili večerni gospodinjjski tečaj, ki ga je obiskovalo 15 deklet. Zelo so hvaležne Zavodu za pospeševanje gospodinjstva v Kopru, ki je organiziral tečaj, in posebno še tovarišici Lini Badalič, ki jih je obiskovala in jih naučila toliko koristnega. Na sliki vidite mlada dekleta, ki so obiskovala gospodinjjski tečaj v Marezigah.

štvo prijateljev mladine v okraju preseglo vsa pričakovanja in bo realiziralo načrte stoodstotno. V Ilirski Bistrici je ustanavljanje pionirske organizacije v polnem teku. Do prvega maja bodo vzpostavljeni pionirski starešinski sveti pri vseh odredih, 25. maja bodo povsod svečani sprejemi, posebno pa še v sami Ilirski Bistrici, kjer pripravljajo izredno agilno žensko društvo še posebna presenečenja za pionirje. V polnem teku je tudi ustanavljanje starešinskih svetov in pionirskih odredov v pivški in postojnski občini. Le v koprski in

herpeljski občini napredujejo priprave, na žalost, zelo počasi, čeprav pogoji niso težji kot drugje. Tako bo letos pionirska organizacija v našem okraju zaživela in dosegla po organizacijski in deloma tudi po vsebinski strani tisto stopnjo, ki jo dosegajo drugi okraji v Sloveniji. V prihodnjem šolskem letu bomo imeli sigurne temelje, na katerih bomo nadaljevali njeno graditev ob sodelovanju čimvečjega števila mladincev, prosvetnih delavcev ter strokovnjakov, ki bodo pripravljali posvetiti svoje delo tudi našem naraščaju. V—J

IZ DELA ŽENSKIH DRUŠTEV

Več družbene skrbi ženi in družini

V Ilirski Bistrici so ustanovili pred šestimi meseci društvo »Napredna žena«. Pred kratkim je pripravilo društvo posvetovanje žena, aktivnih članic društva z zastopniki množičnih organizacij in ljudske oblasti.

Na posvetovanju je predsednica društva govorila o dosedanjem delu in o načrtih za bodočnost. Za izvedbo teh načrtov pa je potrebno sodelovanje vseh žena. Dosedanje delo je bilo usmerjeno v program, ki ga je sprejelo društvo na svojem ustanovnem obnem zboru. Med drugim so organizirali dva gospodinjjska tečaja in dvomesečni krojni tečaj, ki ga obiskuje 20 žena in deklet.

Na posvetovanju so govorili tudi o pripravah za praznovanje Dneva mladosti, 25. maja. Postavili so skupino za izdelavo oblek, za povorko pomladi ter skupino za izdelavo igračk za otroški sejem.

Ker vprašanja žene in družine ne moremo ločevati od skupnih družbenih vprašanj, so govorili na posvetovanju tudi o nekaterih ustanovah kot so glasbena šola, otroški vrtec, osnovna šola in gimnazija ter šiviljska šola. Spričo hitrega gospodarskega razvoja

Ilirske Bistrice rastejo vedno bolj tudi potrebe teh kulturnih in splošno izobraževalnih ustanov. Prvenstveno bo treba misliti na prostore, ki so skoraj pri vseh teh ustanovah pretesni. Na

drugi strani pa zlasti tudi na povečan prispevek staršev pri vzdrževanju glasbene šole in otroškega vrta. V zvezi s šiviljsko šolo bi bilo prav gotovo koristno ustanoviti razne delavnice kot uslužnostno podjetje, ki ne bi samo zaposlilo učence po dovršeni šoli, ampak tudi skrbelo za izdelavo otroške konfekcije in raznih drugih šiviljskih uslug, s katerimi bi razbremenili zaposleno ženo.

Pri rešitvi vprašanja ekonomske osamosvojitve žena je bilo govora o iskanju in postavljanju novih delovnih mest za žene, kajti v lesni industriji odpovedujejo službo ženam in dekletom zaradi prepovedi nočnega dela za žene. Društvo »Napredna žena« je izvolila petčlanski odbor, ki naj bi organiziral biro v pomoč gospodinjstvom. Ta biro pa naj bi tudi proučeval vprašanja žena in družine, dajal predloge in sodeloval pri ustanavljanju delovnih mest za žene. L. M.

Kljub muhastemu vremenu bo prišlo toplo vreme in zato je treba misliti na poletno garderobo. Takole široko, nagubano pikčasto krilo z okraski iz istega blaga na bluzi bi vam gotovo bilo všeč!

Dobrotni NASVETI

Zelo umazano, tapetirano pohištvo očistimo najprej s surovim kislim zeljem ali z vodo, v kateri smo namakale surovo kisljo zelje. Pohištvo bo kot novo. Lahko pa tudi naredimo mlačno milnico iz žolčnega mleka, ki ji dodamo nekaj kapijice salniaka. Z ne pretirno krtačo, ki jo namočimo v to tekočino, narahlo krtačimo pohištvo. Nato ga okrtamo še s čisto vodo in osušimo s čisto krpo.

Razpoke med deščicami lahko zaitate. Kit dobro prenetite z malo tople vode, nakar zadelaite spranj

ENOLONČNICA Z MESNO SEKANICO

1 kg krompirja, 30 do 50 dkg sekljanega mesa (pol govedine, pol svinine), 1/4 litra kislega mleka, 1 žlička soli, malo ingverja, 1 čebula, 2 do 3 paradizniki, voda. Olupljen krompir zrežemo na rezine. Meso osolimo in mu dodamo malo ingverja, nato oboje zložimo v plasteh v kozičo; vmes denemo malo zrezane čebule, poleti pa tudi nekaj paradiznikovih rezin. Mleko razvrkljamo z malo vode, ga osolimo in zlijemo na krompir; le tega naj samo prekritje. Posodo pokrijemo in kuhamo jed približno 3/4 ure. Serviramo jo z različnimi solatami.

JAJCA S SIROM

4 rezine belega kruha, 6 rezin sira, 4 jajca, malo surovega masla, mleka in soli. V okroglo posodo iz jenskega stekla denemo malo surovega masla. Kruhove rezine pokropimo z mlekom, da se napoje. Zložimo jih v posodo, po vrhu pa rezine sira. Nanje ubijemo jajca, osolimo in postavimo posodo v pečico, da jajca zakrknajo.

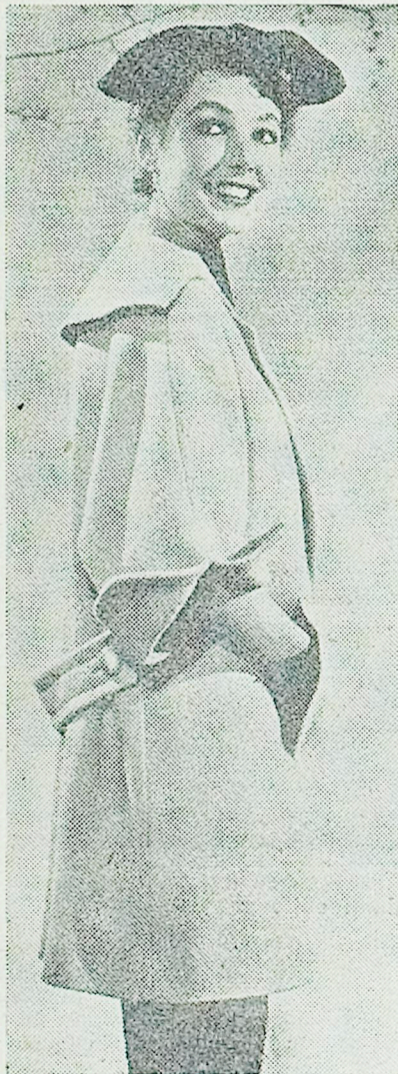
(Po »Sodobnem gospodinjstvu«)

Več kot mesec dni so hodile gospodinje in dekleta v krojni in šiviljski tečaj, ki ga je s sodelovanjem Društva za napredek gospodinjstva v Postojni priredilo zastopstvo Singer šivalnih strojev. Udeleženke pa vidite na sliki.

Za tečaj se je prijavilo 54 tečajnic. Ker pa je bilo na razpolago samo deset šivalnih strojev, je bil tečaj v treh izmenah. Tečaj je vodila Zorka Maksimovič in tečajnice so ji prav hvaležne za vse znanje, ki so si ga pridobile in ki jim bo koristilo.

Zdaj so končali začetniški tečaj in za nadaljevalnega se je prijavilo 21 žena in deklet. V kratkem bo ponovno tudi začetniški tečaj.

To pa je za tiste dni, ko bo kljub počitniškim mesecem bolj hladno: bela jopa s širokim ovratnikom in kimono tričetrtinski kavi z zavihki.

okraju pionirski odredi, vsak odred naj ima svoje vodstvo — pionirski starešinski svet, ki bo do 25. maja pripravil povsod svečani sprejem v pionirsko organizacijo. Ta sklep je zgleдал tedaj zelo optimističen, vendar se danes približujemo njegovemu uresnitvenju.

Po poročilih predsednikov društev prijateljev mladine in pionirskih svetov ter komisij iz vsega okraja na posvetovanju Okrajne Zveze prijateljev mladine dne 25. aprila, je akcija za

Posoda iz jenskega stekla

V naših trgovinah se v zadnjem času dobi različna posoda iz jenskega stekla. Nekaj je uvožene, nekaj pa je že iz domače tovarne v Pulju. Uvožene so predvsem večje posode za pečenje in kuhanje, medtem ko so škodolice in džezvice za turško kavo kakor tudi lične posode za kuhanje jajc izdelane doma.

Posoda iz jenskega stekla je odporna proti vročini in lahko v njej kuhamo, dušimo pa tudi pečemo. Razumljivo, da vanjo brez skrbi zlijemo vročo tekočino, n. pr. čaj, mleko ali kavo. Ker je gladke površine, se zelo lepo in hitro čisti. Uporabljati pa ne smemo preostrih čistilnih sredstev, n. pr. žičnatih gobic in grobega praška, ker razijo površje. V takih posodah jedi ne dobe neprijetnega okusa, niti duha, kakor v posodah iz kamenin pa tudi v raznih pološčenih posodah. Uporabljamo jih lahko za karkoli, ker se vanje ne zajje vonj jedi, medtem ko na primer običajnega jušnega lonca ne moremo uporabljati za kuhanje čaja

ali kompota. Prednost take posode je tudi v tem, da je prozorna in lahko opazujemo živilo, ki ga kuhamo, dušimo ali pečemo, ne da bi ga odkrili. Tako ohranimo tudi več vitaminov. Nadomešča nam pa tudi servirno posodo; kuhane jedi ni treba pretresti, ker je jensko steklo tudi za oko prijetno in lično. Razen tega si prihranimo pomivanje servirne posode.

Ista posoda nam služi tudi za mešanje, za solate, kompote, pudinge in podobno. V pokrovu druge okrogle posode lahko ponudimo narezek, spečemo jajca ali zrezek in podobno. Če ga postavimo pod posodo, nam čuva kot podstavek mizo pred vročino oziroma mokrotjo.

Da bo posoda, ki je razmeroma draga, dalj časa uporabna, se ravnajmo po naslednjih navodilih:

Pri kuhanju na plin iz omrežja ali iz bombe (butan) moramo pod posodo podložiti žično mrežico ali pa kuhati na slabem ognju. Grelna plošča električnega

kuhalnika ali štedilnika ne sme biti večja, kot je dno posode. Če je plošča navadnega štedilnika na drva razžarjena, podložimo pod jensko posodo žično mrežico ali tanko ploščo iz azbesta. Ovalne in oglate posode ne postavljamo na okrogle grelne plošče, ker vročina ne ogreva enakomerno dna. Uporabljamo jih na navadnem štedilniku ali v pečici, lahko pa tudi v električnih pečnikih, če niso preveliki.

Prazne posode ne postavljamo na vročo ploščo. Denimo vanjo vedno nekaj tekočine, maščobe ali česa podobnega. Zunaj jedi je treba večkrat premešati. Vročno posodo moramo počasi ohladiti. Ne devajmo mrzlih jedi v vročo posodo, jedem prilivajmo le vročo vodo ali kako drugo vročo tekočino. Vroče, polne posode ne smemo postaviti na mrzel kovinast ali moker podstavek, pomite posode pa ne smemo sušiti na toplen štedilniku.

Oljarstvu se obeta večji razmah

Oljčno drevje najbolje uspeva na obalah Sredozemskega morja, saj je znano, da raste ob Sredozemlju 99% vseh oljčnih dreves na svetu. Na ozemlju Slovenske Istre — koprška, izolska in piranska občina — uspeva okrog 120 tisoč oljčnih dreves, ki so leta 1955 rodila okrog 1,5 milijona kilogramov oliv. Iz tega pridelka so pridelali približno 250 tisoč kg oljčnega olja, kar predstavlja vrednost okrog 100 milijonov dinarjev.

Istrskemu oljarstvu je pozeba v letih 1928/29 napravila občutno škodo. Takrat je bilo namreč uničenih okrog 300 tisoč oljčnih dreves. Pozeblo drevje so kmetovalci izkopal s panji vred in ga pokurili. V zemlji je ostalo le okrog 1/3 panjev. Iz teh panjev so pogrnali novi poganjki, ki so jih kmetje razredčili in okopali ter tako vzgojili novo oljčno drevje. Z večjo rodnostjo oljčnih dreves se je večala tudi volja do pospeševanja oljarstva. Tako so leta 1955 posadili 50 tisoč mladih oljčnih dreves, ki so jih nabavili v Italiji. V tem letu je tudi državno posestvo Skočjan ustanovilo največjo jugoslovansko oljčno drevesnico.

Lanskoletna ostra zima pa je uničila četrtoletno delo naših oljarjev in tudi vse drevje, posajeno leta 1955, na prostem in v drevesnici. Bila je nevarnost, da bi oljarstvo na obali Slovenskega Jadrana skoraj popolnoma zamrlo.

Dejstvo, da je gojitev oljk na obalnem področju velikega gospodarskega pomena, saj v teh krajih ni nevarnosti, da bi se pojavili najhujši boleznin oljčnih dreves — rak in trohnoba lesa, oljčna mušica pa je skoraj nepoznana — je narekovalo, da obnovi oljarstva posvečamo vso skrb. Zato je bila eno leto prepovedana sečnja in obrezovanje oljčnega drevja, združne organizacije pa so izvedle široko akcijo za regeneracijo in sanacijo pozebljenih oljčnih nasadov. Pri tem so ne samo odstranili vse suhe veje in

poskrbeli za obnovo drevesnih kron, temveč so tudi posvetili posebno skrb gnojenju z dušičnimi in fosforinimi umetnimi gnojili (amonsulfat, nitramonkal in superfosfat). Razen tega kmetijske združne organizacije izvajajo rajonizacijo kmetijskih površin, primernih za obnovo oljčnih nasadov in organizirajo gojitev oljčnih dreves v sečoveljski drevesnici, kjer nameravajo vzgajati predvsem Zlahtno belico in Leccino, Asolansko oljko in Katarino. To so debeloplodne oljke, ki so najprimernejše za konserviranje v zelenem in zrelem stanju. Združne organiza-

cije pa želijo tudi izboljšati način shranjevanja oljčnih plodov — v času od trgatve do predelave — z uporabo morske ali slane vode ter uvesti kolektivni način predelave olja.

S sistematičnim izvajanjem teh ukrepov — za vzdrževanje oljčnih drevesnic so na razpolago finančna sredstva iz sklada za pospeševanje kmetijstva, za obnovo nasadov pa krediti za gospodarsko pogozdovanje Krasa — bo v Istri proizvodnja oljčnega olja kmalu dosegla večji razmah, kar je predvsem važno za kritje potreb tukajšnje industrije ribjih konserv. AF

Še so skrite rezerve

Člani kmetijske zadruge v Jelšanah so pred dnevi organizirali tečaj o precepljevanju rašeljik. Sadjarski strokovnjaki Anton Flego, ing. Vida Mlač in Lojze Avsec so tečajnikom obrazložili pomen proizvodnje višenj za kraško področje ter poudarili potrebo po formiranju velikih strnjeneh zasadov. Znano je, da strnjene nasadi omogočajo boljše izkoriščanje združnih strojev, zadruge pa uspešnejšo prodajo in pulpiranje višenj.

V Jelšanah bi imeli veliko gospodarsko korist, če bi precepili na tisoče rašeljik, ki samoraslo rastejo okrog vasi. Zato so predavatelji seznanili udeležence tečaja o načinih cepljenja rašeljike za lub in o oskrbovanju precepljenega drevja.

Po teoretičnem delu seminarja so se tečajniki seznanili s praktičnim delom, obrezovanjem in cepljenjem drevja.

Udeleženci seminarja so izrazili željo, da bi priredili tudi večerna predavanja o sadjarstvu ter da bi organizirali široko akcijo v zvezi s proizvodnjo višenj za industrijsko predelavo. Tovarna Fructal v Ajdovščini je namreč pripravljena odkupiti večje količine višenj in jih plače-

vati po ugodnih odkupnih cenah, ker je povpraševanje po višnjem soku in višnjah zelo veliko. Prav bi bilo, da bi vrednost rašeljike spoznali tudi drugi sadjarski odbori pri kmetijskih združbah na Krasu ter organizirali precepljevanje rašeljik in sajenje novih višnjevih nasadov ter tudi nasadov marask, ker kaže gospodarski račun, da bi industrijska proizvodnja predelave višenj v sadne sokove lahko dala dober zaslužek Kraševcem. Fa

Člani šolskih svetov in drugih organov družbenega upravljanja, berite in naročajte »Slovenski Jadran«

Težnja po preusmeritvi proizvodnje v KDZ »CAR« v Biljah pri Gorici

Uspešno izkoriščene možnosti

KDZ »Car« v Biljah pri Gorici, ki je dobila ime po partizanskem prvoborcu te vasi, si vztrajno prizadeva, da bi povečala proizvodnjo predvsem v pridelovanju priznane semenske pšenice. Pred dvema letoma so na posameznih površinah uspeli pridelati do 48 metrskih stotov pšenice na ha. Semenski službi so dali na razpolago 150 metrskih stotov priznane »zlatega« zrna italijanskih sort pšenice, ki v teh krajih najbolje uspeva. Lani jim je toča trikrat uničila skoraj ves pridelek. Kljub temu so v jeseni posejali 8 ha pšenice, ki je že zrastle za ped visoko. Če bodo ugodne vremenske razmere, pričakujejo, da bodo letos pridelali 185 metrskih stotov pšenice. Razen tega so na pobudo Zveze kmetijskih zbornic in Goriške področne proizvodjalne zadruge zveze po navodilih znanega strokovnjaka FAO gospoda Bonfigliolia posejali tri njive, to je en ha, z 12 vrstami italijanske semenske pšenice najboljše kakovosti, med njimi tudi vrsto »R 37«, ki je v Padski nižini dala po 60 stotov zrna na hektar. To pšenico skrbno gojijo pod strokovnim vodstvom na osnovi jugoslovanskih agrotehničnih ukrepov in izkušnjem italijanskega ter avstrijskega gojitvenega sistema. Namen teh poizkusov je, ugotoviti, ka-

tero vrsto pšenice bi kazalo sejati, kako jo gnojiti in pleti v posameznih letnih časih, da bi bil pridelek čim večji.

Letošnji gospodarski plan KDZ »Car« kaže določene težnje po preusmeritvi proizvodnje. Razen gojitve izključno poljedelskih kultur bodo začeli množično širiti sadjarstvo in vinogradništvo ter začeli gojiti tudi zlahne povrtine. V ta namen bodo letos uredili 5 ha strnjene breskvinega nasada, letos jim bo prvič obrodil tudi nov strnjene vinograd, ki ga lahko obdelujejo s strojem, pričeli bodo gojiti beluše in pridelovati paradiznik, ranega in

srednje ranega krompirja pa so posadili na površini nadaljnjih 5 hektarov. Nekaj več kot prejšnja leta bodo posadili tudi koruze. Da pa bi ta dela uspešneje opravili, so nabavili nov traktor. J.P.

Zrebanje loterije RK bo nepreklicno 12. maja v Ljubljani. Če še niste, potem ne odlašajte in kupite srečko za 100 dinarjev. Dobite jih pri vseh organizacijah RK in pri njenih poverjenikih.

Kako negujemo paprike

Paprika ima veliko vitamina A in C. Tako vsebuje skoraj 4 do 5-krat več vitamina C kakor limona. Zato jo radi sadijo in se površine z nasadi paprik stalno večajo.

Za uspešno rast potrebuje paprika rahla, dobro gnojena tla, ki so zmerno vlažna. Zato je po presaditvi najvažneje, da sadike plitko okopamo. Če so tla suha, jih moramo zalivati s škropilnicami, ne pa jih poplavljeni vse dotlej, dokler se sadike ne ukoreninijo.

10 do 14 dni po presaditvi je priporočljivo prvo dodatno gnojenje s čilskim solitrom ali amonijakovim solitrom. 150 kg tega gnojila zadostuje za pogojitev

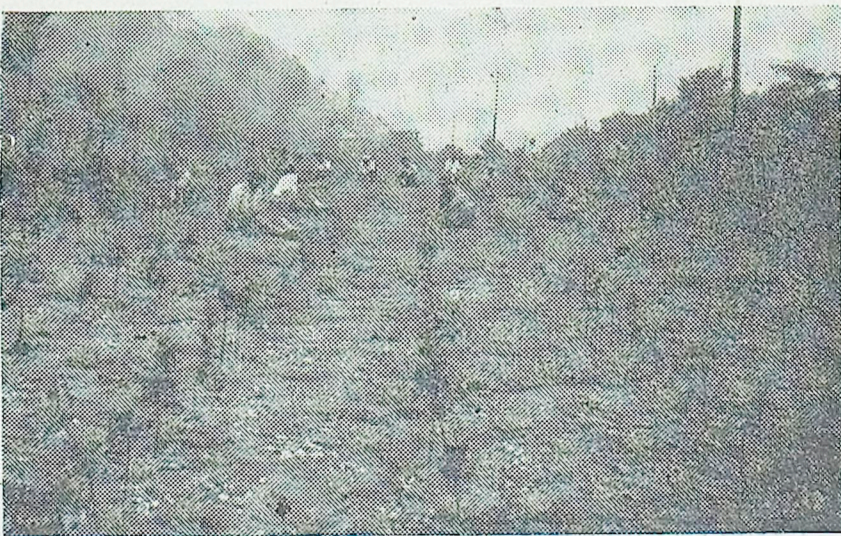
1 ha zemljišča. Ko so prvi sadeži zreli, je priporočljivo drugo, močnejše dodatno gnojenje, pri katerem uporabimo 250 do 300 kg gnojila na ha. Če sadeže redno obiramo in jih redno zalivamo, je priporočljivo celo tretje dodatno gnojenje in to v začetku avgusta ali pa po tretjem oziroma četrtem obiranju plodov.

Razen dodatnega gnojenja je priporočljivo nasade paprik večkrat zaprašiti z DDT ali pa s HCH. Ti preparati uničujejo insekte, ki prenašajo virusne bolezni rastlin. Prašenje opravimo najmanj dvakrat. Za vsako prašenje je dovolj 10 do 15 kg teh razkužil na ha.

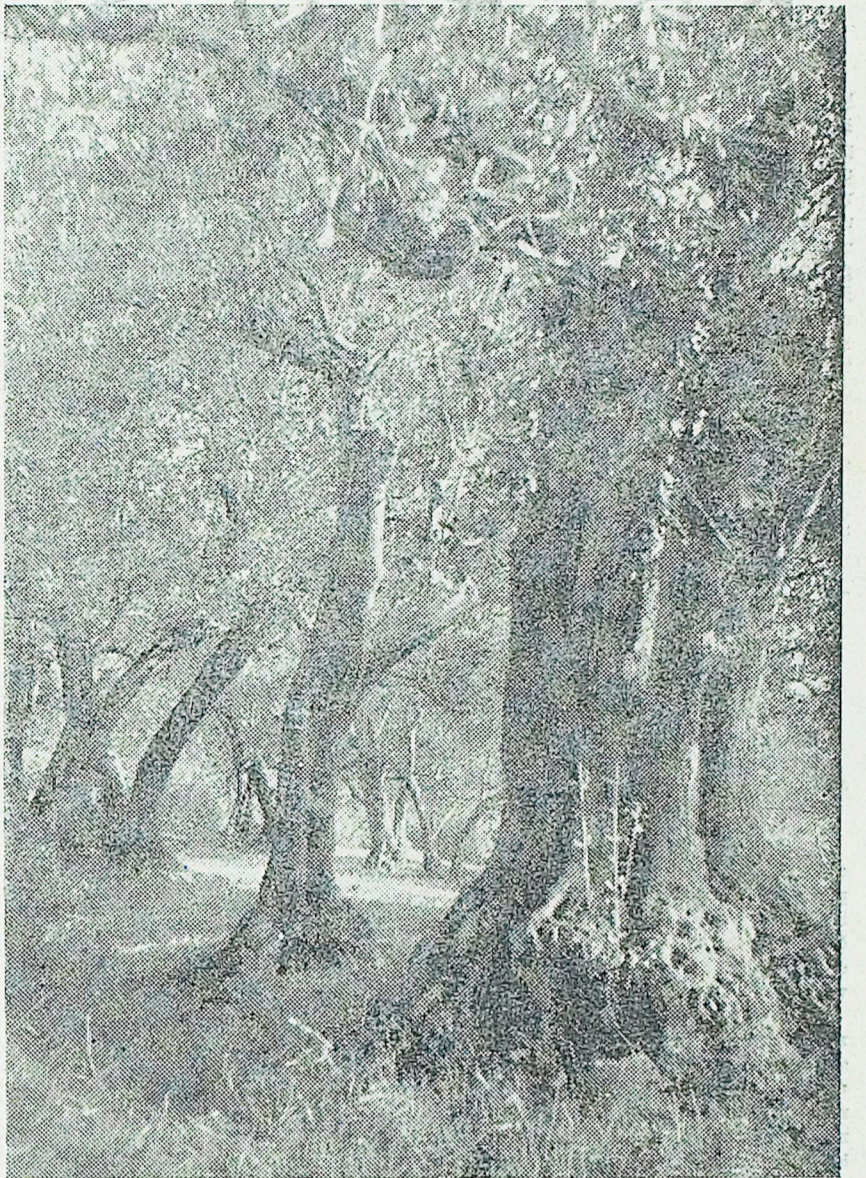
Z večkratnim plitkim okopavanjem in rahljanjem tal ter z zalivanjem lahko ena paprikova rastlina rodi od 15 do 30 sadežev, če jih seveda sproti obiramo. Če pa pustimo plodove dozoreti za seme, da ena rastlina le do 10 zrelih rdečih paprik. Inž. A. G.

Seminarji za sadjarje

Odbor za sadjarstvo pri Okrajni združni zvezi Koper je letos priredil že pet seminarjev za kmetijske strokovnjake in tajnike sadjarskih odborov s področja koprškega okraja. Udeležili so se ga kmetijski tehnik, inženirji ter sadjarji praktiki. Predavali so znani sadjarski strokovnjaki, med njimi Ante Flego, ing. Zvonka Bricelj, Lojze Bizjak, ing. Marija Skarza, Ivica Vlasič, ing. Boris Peyrek in ing. Angelina Gaberc o obrezovanju breskev in o sistemu vzgoje dreves glede na potrebe mehanizacije dela, o sanaciji in regeneraciji pozebljenih oljk ter o zatiranju najnevarnejših sadnih škodljivcev in boleznin v Istri. V Harijah pri Ilirski Bistrici je bil seminar za obrezovanje jablan, ki so se ga udeležili sadjarji, ki se bavijo s pospeševanjem sadjarstva na področju proizvodjalne zveze Postojna, v Gornjih Vremah pa je bil seminar o obrezovanju jablan in ter o zatiranju ameriškega parja. Fa

Vzorna drevesnica v Kanalu

Istrski oljčni gaj

Težave prostovoljnih gasilcev divaške občine

Občni zbor občinske gasilske zveze v Divači je jasno pokazal, ga je gasilstvo na tem področju našega okraja zelo slabo razvito in se bori s precejšnjimi težavami. V treh prostovoljnih gasilskih društvih v Divači, Senožečah in Lokvi je včlanjenih le 149 gasilcev, kar je izredno malo, in le v Divači imajo pionirsko desetino.

PGD Divača, ki se je preosnovalo iz železniške gasilske čete, je brez opreme in prostorov, na drugi strani pa imajo v Lokvi dovolj gasilne opreme, so pa člani tako neaktivni, da je morala celo občina zbrati njihovega društva sklicati občinska gasilska zveza. Upati pa je, da bo novozvoljeni upravni odbor znal bolje zagrabiti za delo in da se bo zavedal pomena dobro organiziranega gasilskega društva za Lokve, ki je največja vas v tej občini. Organizacijsko bolj utrjeno je gasilsko društvo v Senožečah. V njenem vodstvu so starejši in izkušeni člani, ki so pritegnili v gasilsko organizacijo tudi žene in mladince. Velika ovira v njihovem delu pa je pomanjkanje lastnih prostorov.

Nobeno izmed teh treh prostovoljnih gasilskih društev nima

motornega vozila. Tako stanje pa nujno terja znatne finančne pomoči, kajti brez te ni mogoč napredok prostovoljnega gasilstva. Sedaj so ta društva namreč usposobljena le za gašenje požarov v najbližji okolici.

Ves brkinski in vremski predel nimata niti enega gasilskega društva in niti ne gasilske trojke. Če pri vsem tem upoštevamo izredno slabe vodne razmere, ki so značilne za večino vasi v divaški občini, potem se lahko nad prostovoljnimi gasilstvom v teh krajih našega okraja resno zamislimo.

Lani sta bila na območju občine le dva manjša požara, ki sta povzročila 40.000 din škoda. Da ni bilo več požarov, zlasti v stavbah, je zasluga občinske gasilske zveze, ki je izvajala razne preventivne ukrepe. Tako je ObLO za vse šole in za poslopja, v katerih so nameščeni občinski uradi, nabavil ročne gasilne aparate. Glede strokovnega kadra se ta društva ne morejo pohvaliti. Imajo le dva častnika, 5 podčastnikov in 9 izprašanih gasilcev. V treh društvih sta dve motorni brizgalni, ki sta last jugoslovanskih železnic, in dve ročni brizgalni s konjsko vprego. -er

Tudi na Češkem trgovine brez prodajalcev. V Pragi in v drugih večjih mestih so odprli večje število trgovin, kjer si kupci lahko sami postrežejo. Prodajalcev ni. Pri izhodu je blagajna, kjer vsakdo plača blago, ki si ga je izbral.

EVROPSKO MESTO

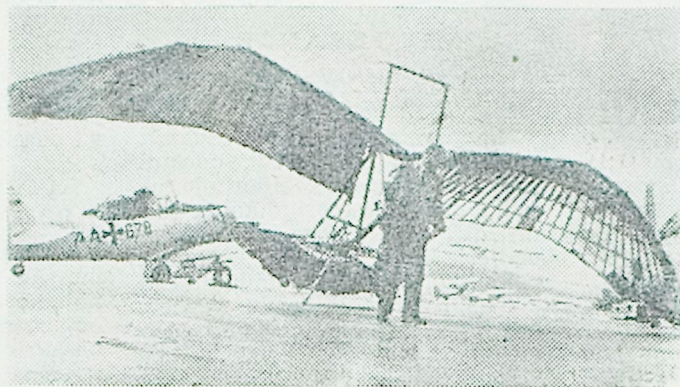
V bližini Celovca na Koroškem bodo zgradili miniaturno mesto, v katerem bodo vse najzanimivejše gradnje iz 11 evropskih dežel. Tako bo tam poleg znamenite dunajske cerkve sv. Stefana nagnjen stolp iz Pise, pariški Slavolok zmage in številne druge gradnje. Vse zgradbe bodo popolne kopije svojih originalov, le da bodo petindvajsetkrat manjše. Miniaturno mesto se bo imenovalo Minevropa in bo zgrajeno, kot predvidevajo, v treh letih.

NOV ANTIBIOTIK

Na prihodnjem sestanku sovjetskih strokovnjakov za antibiotike bodo prikazali tudi novo zdravilo proti raku, tako imenovani »auratin«. Nov antibiotik je odkril Juan Planelles, bivši minister za zdravstvo v španski republikanski vladi. Planelles se je po prihodu Franka na oblast zatekel v Sovjetsko zvezo in se posvetil proučevanju antibiotikov. Za novo zdravilo trdijo, da je uspešno prestalo prve preskušnje in da to daje veliko upanja za uspešen boj proti tej najhujši bolezni, ki jo poznamo.

ATOMSKA PEC V VINČI

Do konca prihodnjega leta bo zgrajena v Vinči pri Beogradu prva atomska peč v Jugoslaviji. Reaktor, v katerem bo »izgoreval« uran, bo dal od 6.500 do 10.000 kilovatov energije. Tako se bomo v tem pogledu uvrstili med največje države, saj imajo doslej močnejše reaktorje v Evropi le Sovjetska zveza, Anglija in Francija. Atomska peč pa bo velikega pomena tudi pri nadaljnjih raziskavah. Iz nje bodo naši znanstveniki dobili potrebne izotope za zdravstvene in druge podobne namene.

Loči ju 70 let. Na sliki vidimo enega izmed prvih strojev, s katerim se je človek poskušal dvigniti v zrak, počeg najnovejšega reaktivnega letala. To nam dovolj nazorno ilustrira napredek, ki ga je dosegla tehnika v nekaj več kot pol stoletja na tem področju.

TRETJA ATOMSKA PODMORNICA

Cez teden dni bodo v ZDA spustili v morje novo atomsko podmornico Skyt. Graditi so jo začeli julija 1955. To bo torej že tretja podmornica te vrste, saj prvi dve, Nautilus in Seewolf že dalj časa redno plovita.

»SONČNI« GRAMOFON

Poznamo že sončno peč in še nekatere druge priprave, ki izkoriščajo sončno energijo. Zdaj se jim je pridružil še gramofon. Fotoelektrične celice pretvarjajo sončno energijo v električno, ta pa poganja majhen elektromotor, ki vrti ploščo.

Elektronska agitacija

V Zahodni Nemčiji se že temeljito pripravljajo na parlamentarne volitve, ki jih bodo imeli letos. V zvezi s predvolilno agitacijo so izdelali tudi posebne elektronske naprave, ki jih bodo pritrtili na vi-

soke tovarniške dimnike, kjer bodo z dimom pisale po nebu predvolilna gesla. Iznajdba je zelo domiselna, saj so predvolilne obljube po navadi tako in tako le dim, ki se kmalu razkadi.

NOV REKORD

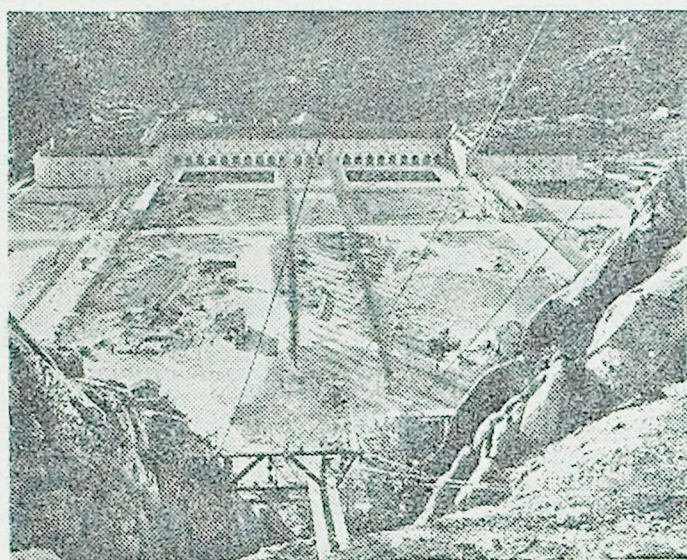
Pri zadnjih poskusih z raketami so v ZDA dosegli nov rekord v hitrosti in višini. Raketa, sestavljena iz petih delov, je dosegla hitrost 11.000 kilometrov na uro in poletela 320 kilometrov visoko.

Po daljšem zatišju se je v južnih državah ZDA spet razplamtelo divjanje Ku-Klux-Klana. Dejavnost te zločinske organizacije je usmerjena proti vsem črnecem, prav tako pa tudi proti tistim, ki jih zagovarjajo. V zadnjem času so njeni pripadniki vrgli v zrak več stanovanjskih hiš, požgali nekaj črnskih šol in izvršili še več podobnih zločinov. Oblast je pogostoma proti njim brez moči. Na sliki »veliki duhoven« Ku-Klux-Klana

Avtomatizacija tudi na poštah. Nedavno so začeli na angleških poštah zamenjati uslužbence s stroji. Na sliki vidimo pripravo za sortiranje pošiljk. Strojsam odbere pisma, dopisnice in pakete ter jih razvrsti po predalih in obenem žigosa. To delo opravi petkrat hitreje kot so ga prej opravljali številni uslužbenci.

Medtem ko špansko ljudstvo umira v bedi, si gradi diktator Franco svoje posmrtno bivališče. Gradnja traja že 18 let in ves ta čas ni smel nihče izmed nepoklicanih stopiti na to področje, ki leži v gorah, približno 50 km od Madrida. Francova grobnica bo v cerkvi, ki bo večja kot je cerkev sv. Petra v Rimu, zraven pa bo stal samostan, kjer bodo pobožni menihi noč in dan molili za njegovo »zveličanje«. Koliko bo stalo vse skupaj, nihče ne ve.

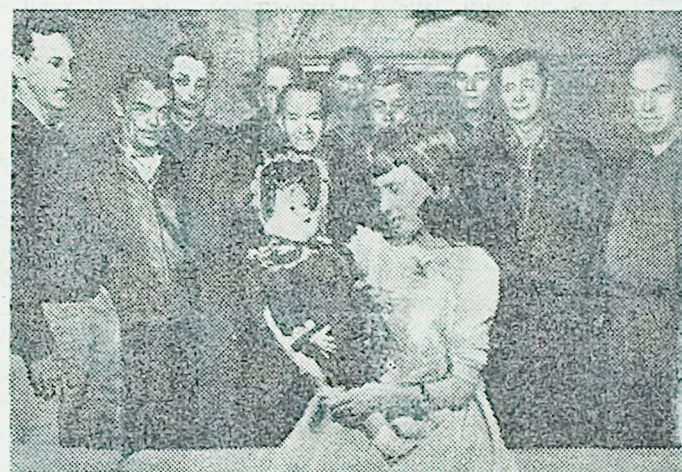
Nagrade za nekadilce

Uprava velike nizozemske tovarne Philips je pozvala svoje delavce, naj se odrečejo kajenju. Seveda ne gre za prepoved, kaditi naj bi nehali po svojem preudarku in prostovoljno. Da bi jim dala čim večjo spodbudo, je uprava razpisala lepe denarne nagrade za vse tiste, ki bodo zdržali vsaj mesec dni brez tobaka. Ta ukrep pa je povzročil hudo kri med

lastniki tobačnih tovarn, ki zdaj s svoje strani pripravljajo protiukrepe.

SLONI PUSTOŠIJO

V Južni Rodeziji je nekaj časa pustošila polja domačinov velika čreda slonov, ki jih je suša pregnala iz neobljudenih krajev, kjer ponavadi živijo. Tamkajšnji kmetje pravijo, da je to največje pustošenje, ki so ga doživeli v zadnjih tridesetih letih.

Rešili so ji življenje. Devetletna Rosana je imela hude srčne motnje in zdravniki so se odločili za operacijo. Ohranili so ji življenje. Za to pa je bila potrebna kri desetih ljudi. Na sliki vidimo malo Rosano v družbi s svojimi dobrotniki.

SRECANJE V PUŠCAVI

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

51

POSLOVENIL RADO BORDON

V sobi je bilo zatohlo, kajti okno je bilo zaprto; toda bil sem preveč utrujen, da bi vstal in ga odprl. Videl sem, da so bile vse moje reči v kotu sobe. Zunaj se je mračilo. Ležal sem na postelji, mislil na Catherine in čakal Rinaldi. Prizadeval sem si, da ne bi mislil na Catherine pred nočjo, ko bi legel spat. Toda zdaj sem bil utrujen in nisem vedel, kaj početi; tako sem torej ležal in mislil nanjo. Mislil sem nanjo, ko je vstopil Rinaldi. Bil je videti popolnoma nesprenjen. Morda je bil samo nekoliko bolj suh.

»Zdravo, fantek,« je rekel.

Usedel sem se na posteljo. Stopil je k meni, se usedel in me objel.

»Dobri, stari fantek.«

Udaril me je po plečih, jaz pa sem ga prijel za obe roki.

»Stari fantek,« je rekel. »Daj, da pogledam tvoje koleno.«

»Sleči bi si moral hlače.«

»Pa si sleči hlače, fantek. Tu smo pač sami prijatelji. Rad bi videl, kako so ti napravili to reč.«

Vstal sem, si slekel hlače in si snel obvezo s kolena. Rinaldi se je usedel na tla, mi nežno upognil koleno in ga spet zravnil. Drezal je s prstom po brazgotini, pritiskal s palčema na pogačico in mi s prsti previdno upogibal koleno.

»Je to ves sklep, kolikor ga imaš?«

»Da.«

»Vprav zločin je, da te pošiljajo nazaj. Morali bi ti bili napraviti popoln sklep.«

»Dosti bolje je, kot pa je bilo. Bilo je trdo kot deska.«

Rinaldi ga je dalje upogibal. Opazoval sem njegove roke. Imel je lepe kirurške roke. Gledal sem teme njegove glave; imel je bleščeče lase, po sredini pa je imel prečo. Upognil mi je koleno, nekoliko preveč.

»Au!« sem vzkliknil.

»Morali bi te bili bolj zdraviti s fizikalno terapijo,« je rekel Rinaldi.

»Bolje je, kot je bilo.«

»Vidim, fantek. Na to reč se pač bolje razumem kot ti.« Vstal je in se usedel na posteljo. »Kar se tiče kolena, je kar v redu napravljeno.« S tem je bilo glede kolena končano. »Pripoveduj mi o vsem.«

»Nimam kaj pripovedovati,« sem rekel. »Živel sem mirno življenje.«

»Vedeš se kot poročen človek,« je dejal. »Kaj je s tabo?«

»Nič,« sem odvrnil. »Kaj pa je s tabo?«

»Ta vojna me ubija,« je rekel Rinaldi. »Zelo sem potr zavoljo nje.« Sklenil je roke nad kolenom.

»Oh,« sem rekel.

»Kaj pa je? Mar ne smem imeti človeških občutkov?«

»Ne. Vidim, da ti je šlo kar dobro. Pripoveduj mi.«

»Celo poletje in celo jesen sem operiral. Delal sem nepretrgoma. Opravljam vse mogoče posle. Vse hude ranjene so prepuščali meni. Zaboga, fantek, postajam odličan kirurg.«

»To se boljše sliši.«

»Nikoli nič ne mislim. Ne, bogme, nič ne mislim. Samo operiram.«

»Tako je prav.«

»Toda zdaj, fantek, je konec vsega tega. Zdaj ne operiram več in se počutim kot v peklju. Ta vojna je strašna, fantek. Lahko mi verjameš, če ti pravim to. Zdaj pa me razveseli s čim. Si prinesel gramofonske plošče?«

»Sem.«

Bile so zamotane v papirju v škatli iz lepenke v

mojem nahrbtniku. Bil sem preveč utrujen, da bi jih vzel ven.

»Se morda ne počutiš dobro, fantek?«

»Počutim se kot kup nesreče.«

»Ta vojna je strašna,« je rekel Rinaldi. »Pojdiva. Napila se bova in se razveselila. Potem bova malo pokozlala. Potem se bova bolj počutila.«

»Imel sem zlatenico,« sem dejal. »Ne smem se napiti.«

»Oh, fantek, kakšen si prišel nazaj. Vrnil si se resen in z jetri. Ta vojna je nekaj strašnega, ti pravim. Toda zakaj se pravzaprav gremo to vojno?«

»Nekaj lahko popijeva. Ne želim se napiti, toda nekaj vseeno lahko popijeva.«

Rinaldi je stopil na drugi konec sobe k umivalniku ter prinesel dva kozarca in steklenico konjaka.

»To je avstrijski konjak,« je rekel. »Sedem zvezd. To je vse, kar so zaplenili na Svetem Gabrijelu.«

»Si bil tam?«

»Ne. Nikjer nisem bil. Bil sem ves čas tu in sem operiral. Poglej, fantek, to je tvoj stari kozarec za umivanje zob. Hranil sem ga ves čas, da bi me spominjal nate.«

»Da bi te spominjal, da si moraš umivati zobe.«

»Ne. Zase imam drug kozarec. Tega sem hranil, da bi me spominjal, kako si prizadevaš, da bi si zdrgnil z zob Villo Rosso, pri tem pa psuješ, zreš aspirine in preklinjaš cipe. Vsakokrat, ko vidim ta kozarec, se spomnim nate, kako si prizadevaš, da bi si z zobno krtačko očistil vest.« Spet se je približal postelji. »Poljubi me in mi reci, da nisi postal resen.«

»Nikoli te ne bom poljubil. Saj si prava opica.«

»Vem, da si fin anglosaksonski fant. Vem to. Ti si fant, ki ga grize vest, vem. Počakal bom, dokler ne bom videl, kako Anglosas čisti z zobno krtačko s sebe noč, ki jo je prebil med cipami.«

»Nalij mi malo konjaka v kozarec.«

Trčila sva in spila. Rinaldi se mi je smejal.

»Napil te bom, ti potegnili ven jetra, ti namesto njih vstavil dobra italijanska jetra in napravil iz tebe spe-
moža.«